

Magyar Geofizikusok Egyesülete
2016. február 17.

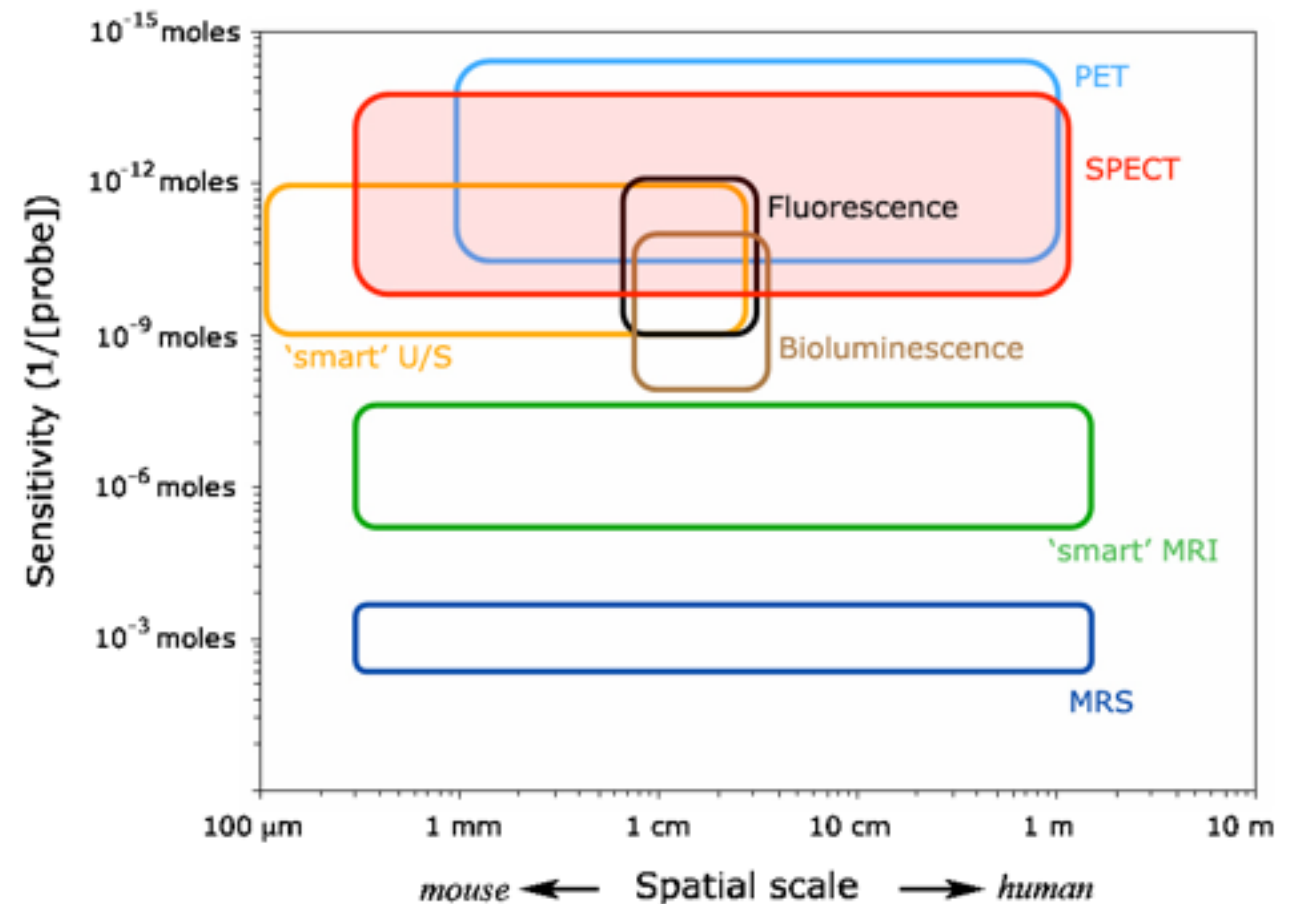
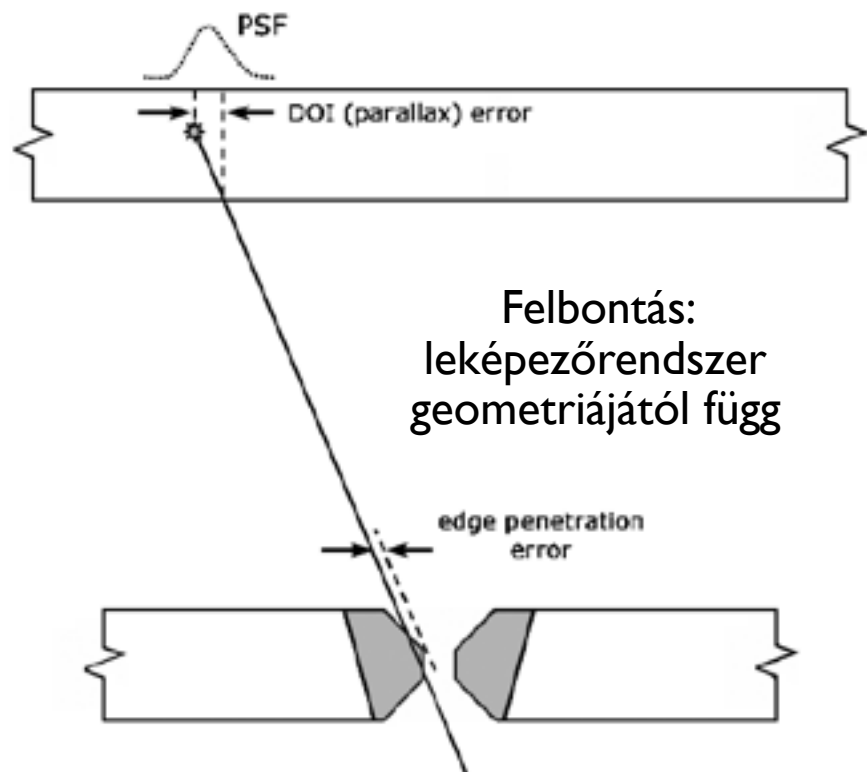
Korrelatív biomedicinális képalkotó eljárások

Kellermayer Miklós

Semmelweis Egyetem
Biofizikai és Sugárbiológiai Intézet

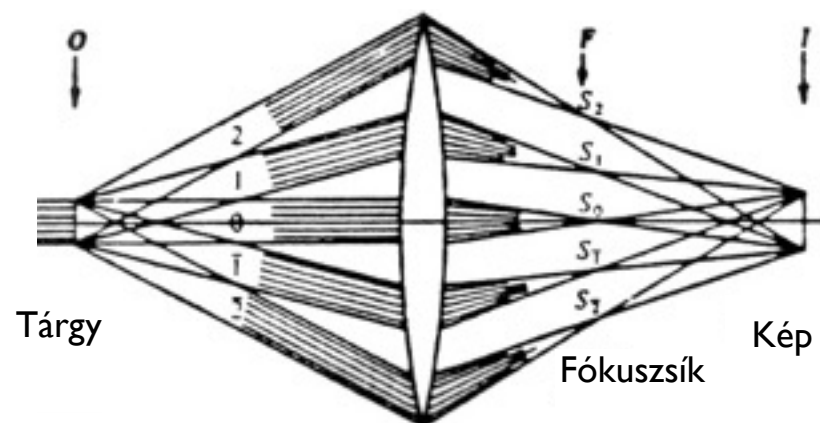
Térbeli problematika

Tomográfiás képalkotás

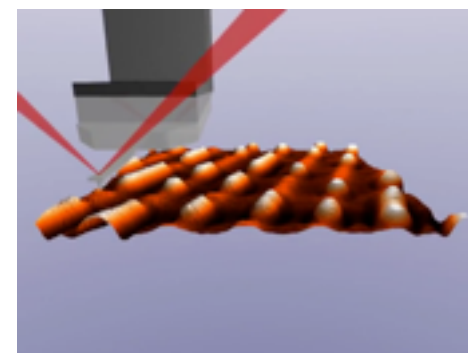
Meikle et al., Phys. Med. Biol. 50 (2005) R45-R61

Diffrakciólimitált képalkotás

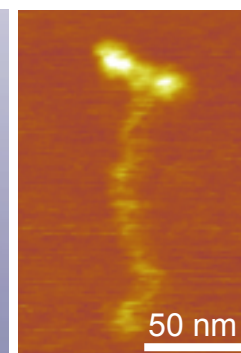

Felbontás: hullámhossztól függ

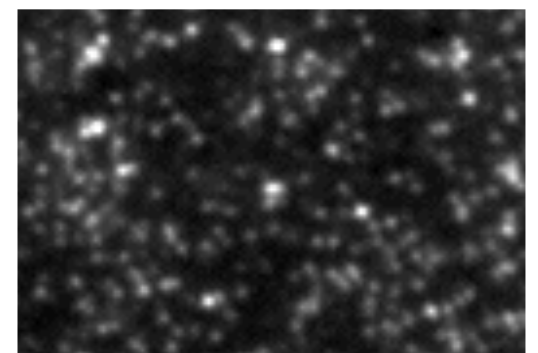
DE!

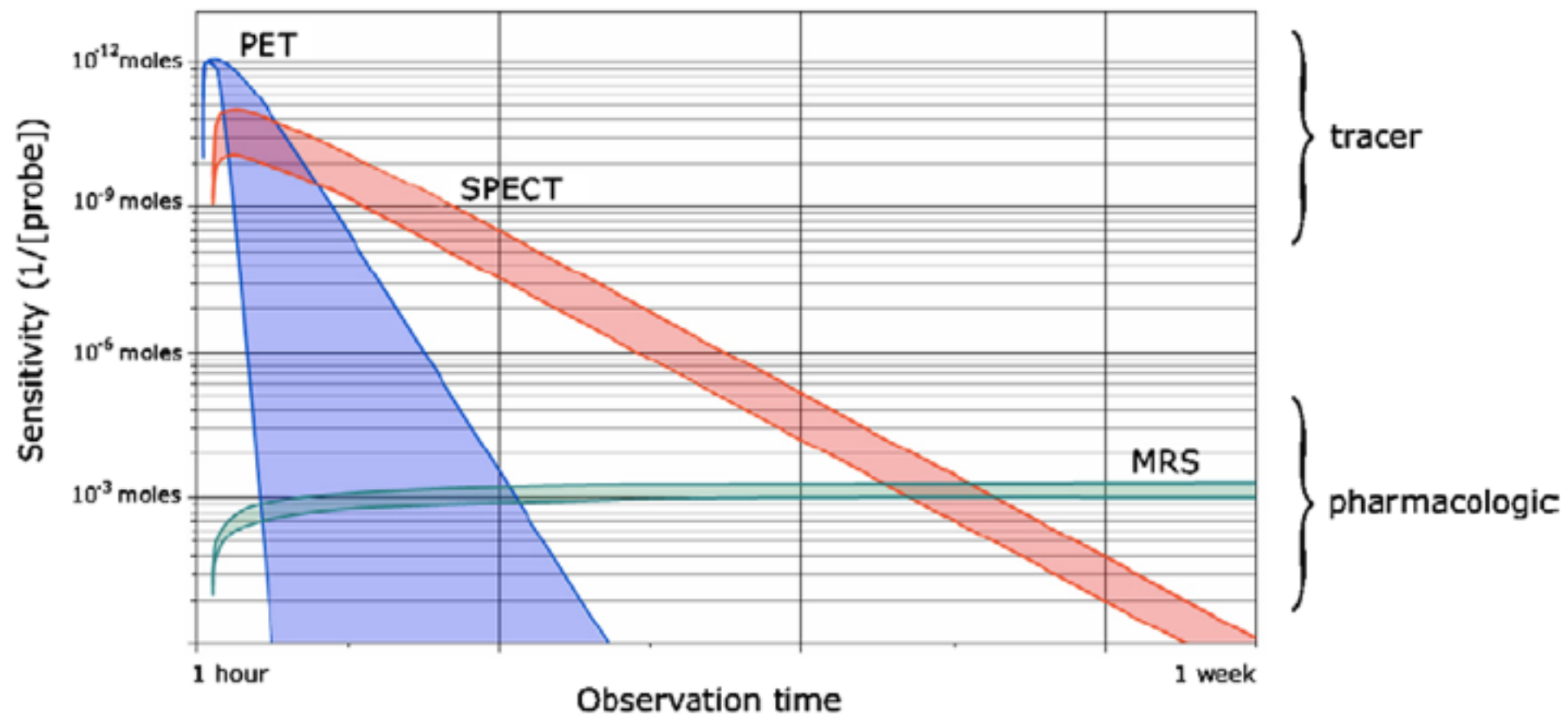
AFM: miozin molekula

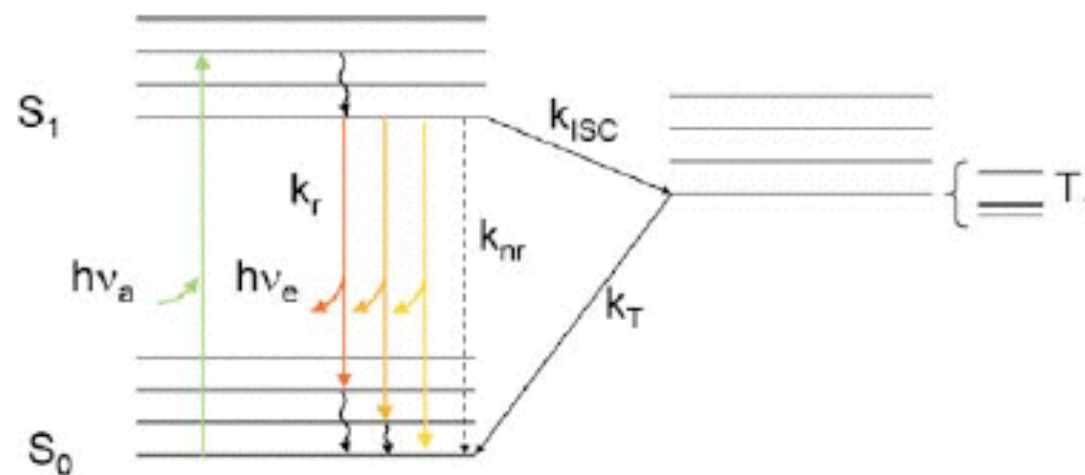
Fluoreszcencia:
PGK - Alexa 488

Időbeli problematika

DE!

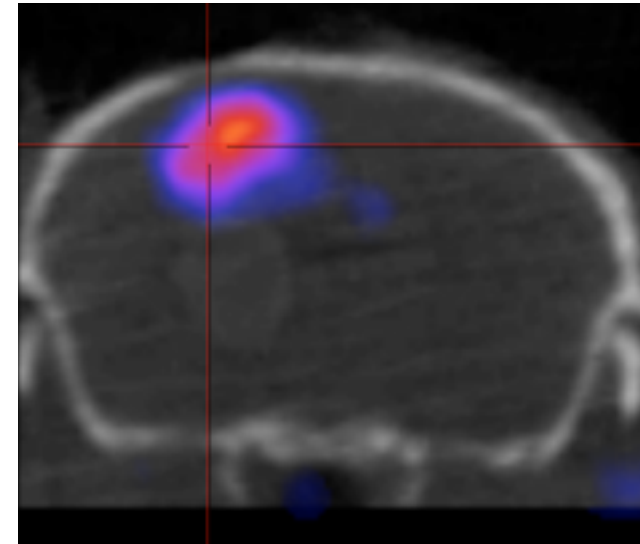
Fluoreszcencia - nanoszekundum

Erőter problematikája

- Kémiai “erőter”

koncentráció

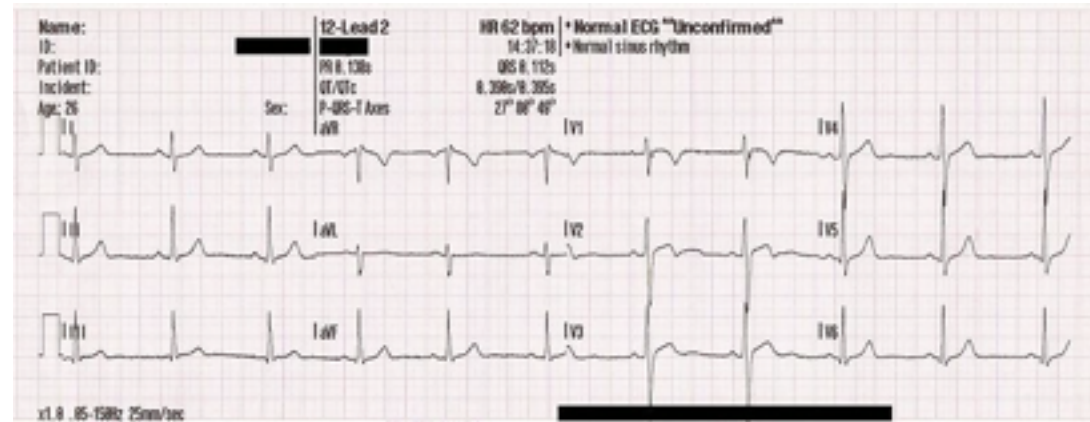
[funkcionális információ; ideálisan diszkrét jel - csak akkor detektálható, ha valamilyen funkció bekövetkezik (pl. interakció, kötődés, enzimreakció, stb.)]

- Elektromos erőter

feszültség,

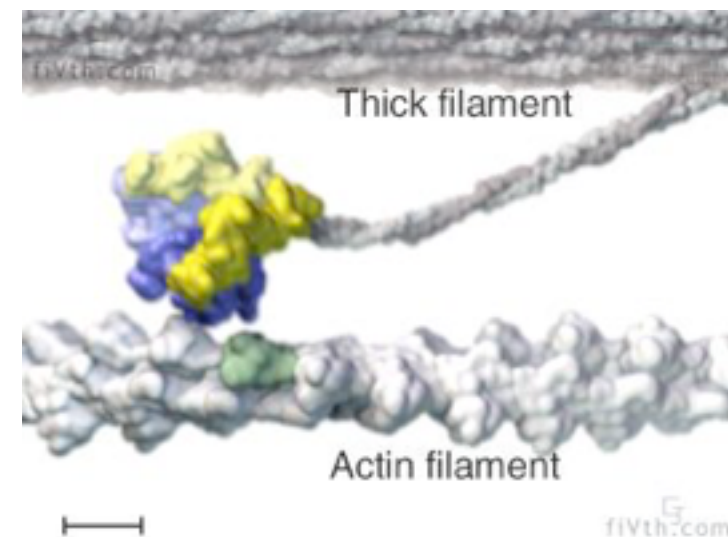
feszültségvektor-változások

- Mechanikai

rugalmasság, erőgenerálás

biológia elhanyagolt paramétere

“3M” ...

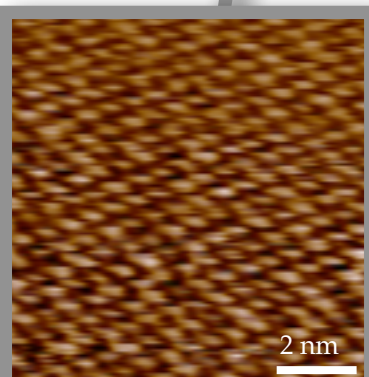

...”molecule - mouse - man”

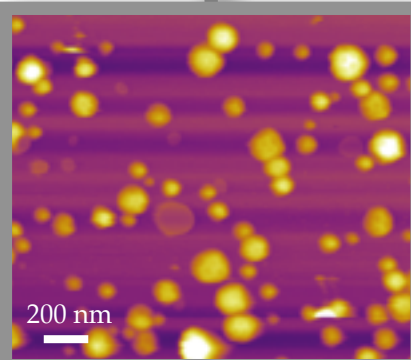
AFM
(AR MFP1D,
MFP3D,
Cypher)

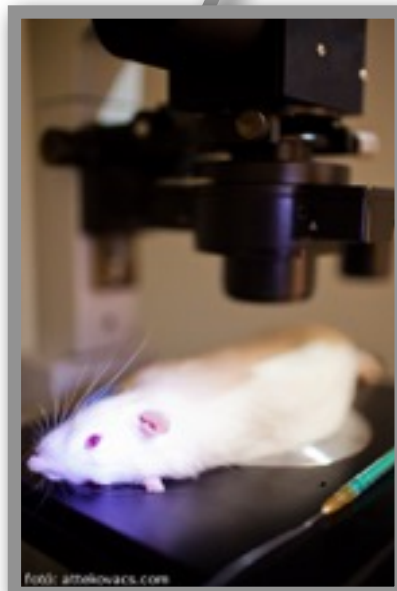
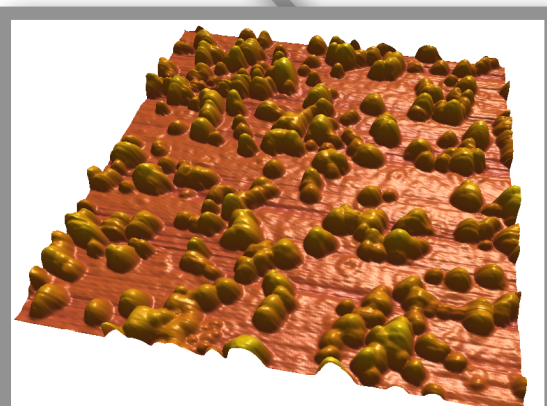
Lézersipeszek

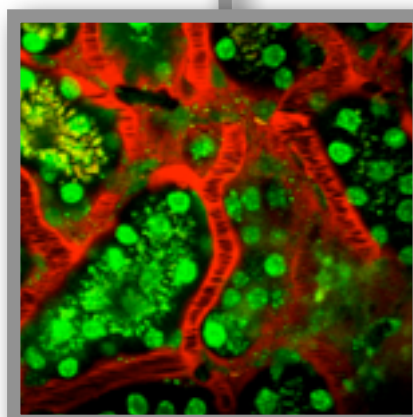
atomok csillám felületen

liposzómák

multi-
foton
mikroszkóp

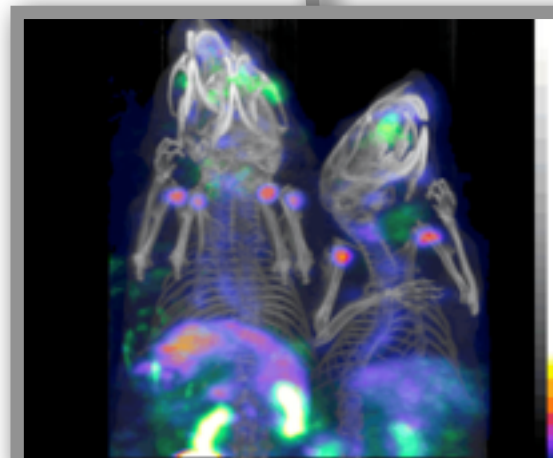

vesekéreg

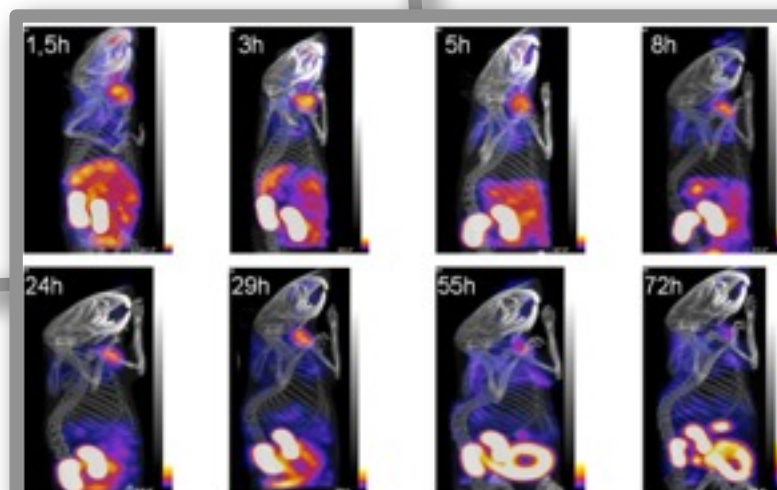
Berlini-kék multimodáli kontrasztú
nanopartikulumok

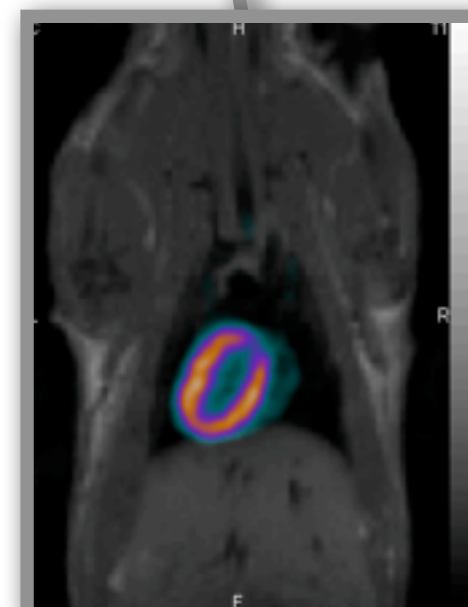
nanoSPECT/CT

^{99m}Tc -DTPA: BBB - **kék/vörös**
 ^{201}Tl -DDC: perfúzió - **zöld**

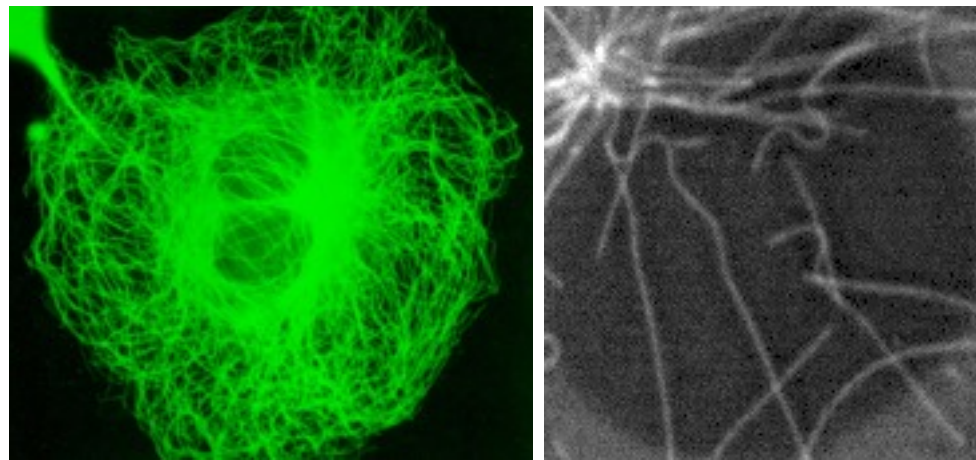
nanoPET/MRI

EKG-kapuzott ^{18}F FDG PET/MRI

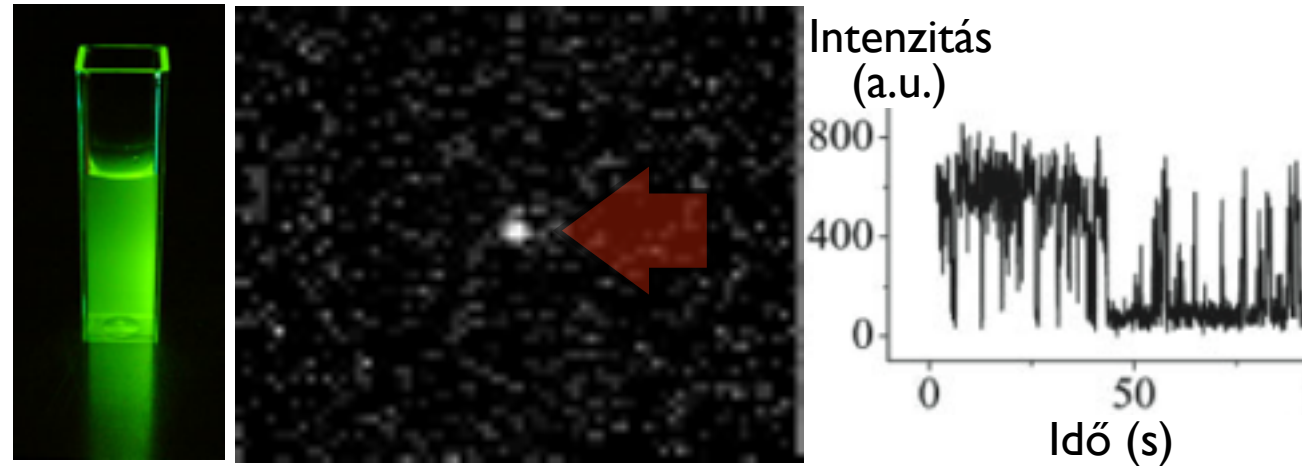
Molekulák - miért egyenként?

1. Egyéneket (tér- és időbeli trajektóriák) azonosíthatunk sokaságban

Sokaság - mikrotubuláris rendszer Egyedi mikrotubulusok - treadmilling

2. Sztochasztikus folyamatokat ismerhetünk meg

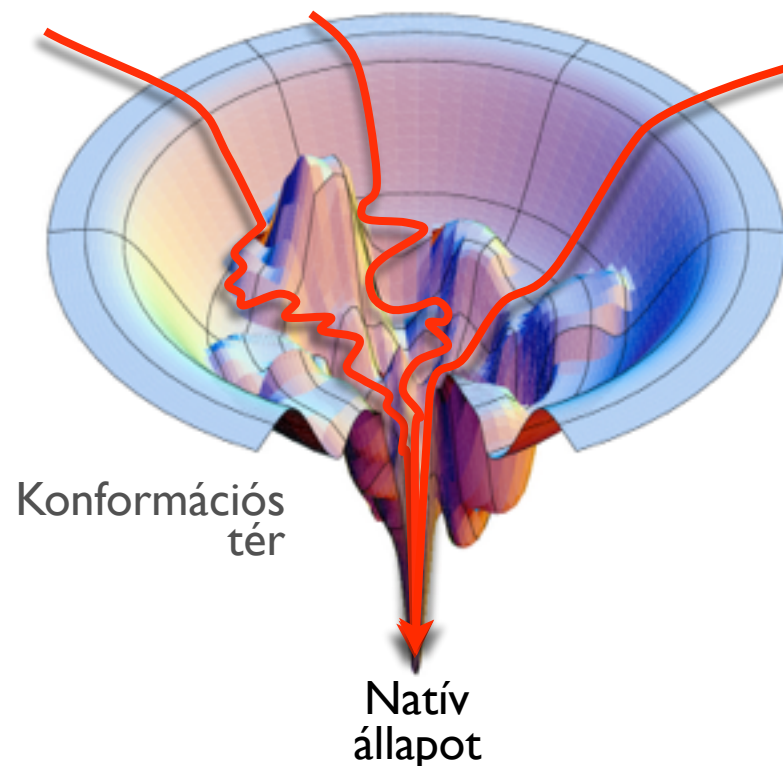

Sokaság - intenzitás

Egyedi kvantumpont - pislogás ("blinking")

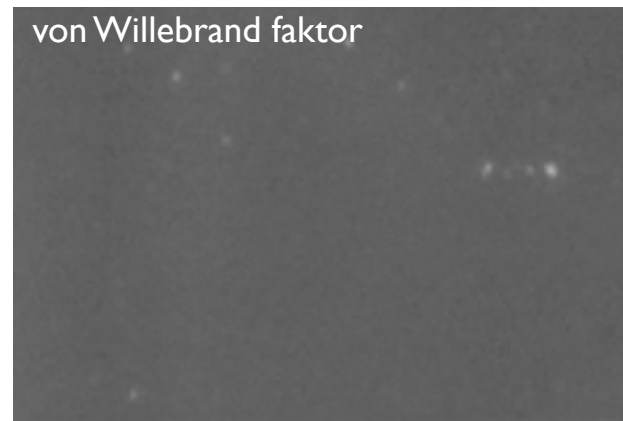
3. Párhuzamos útvonalakon zajló folyamatokat azonosíthatunk

Kigombolyodott állapot

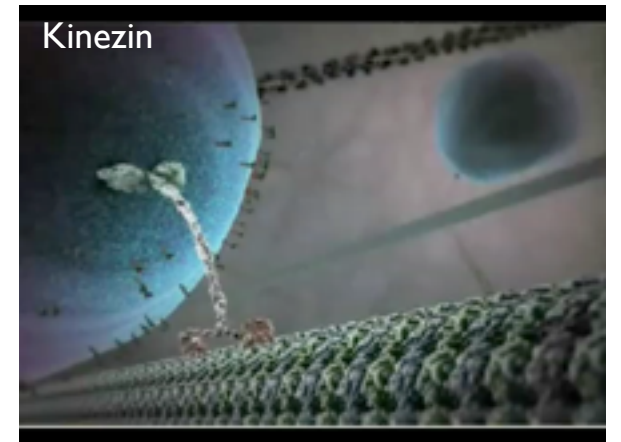

4. Biomolekulák mechanikáját jellemezhetjük

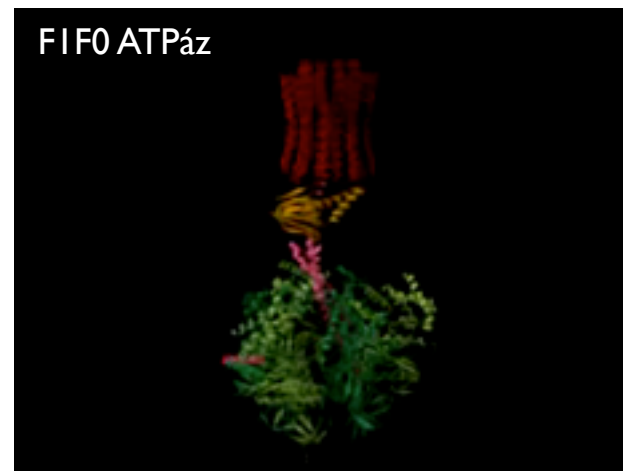
von Willebrand faktor

Kinezin

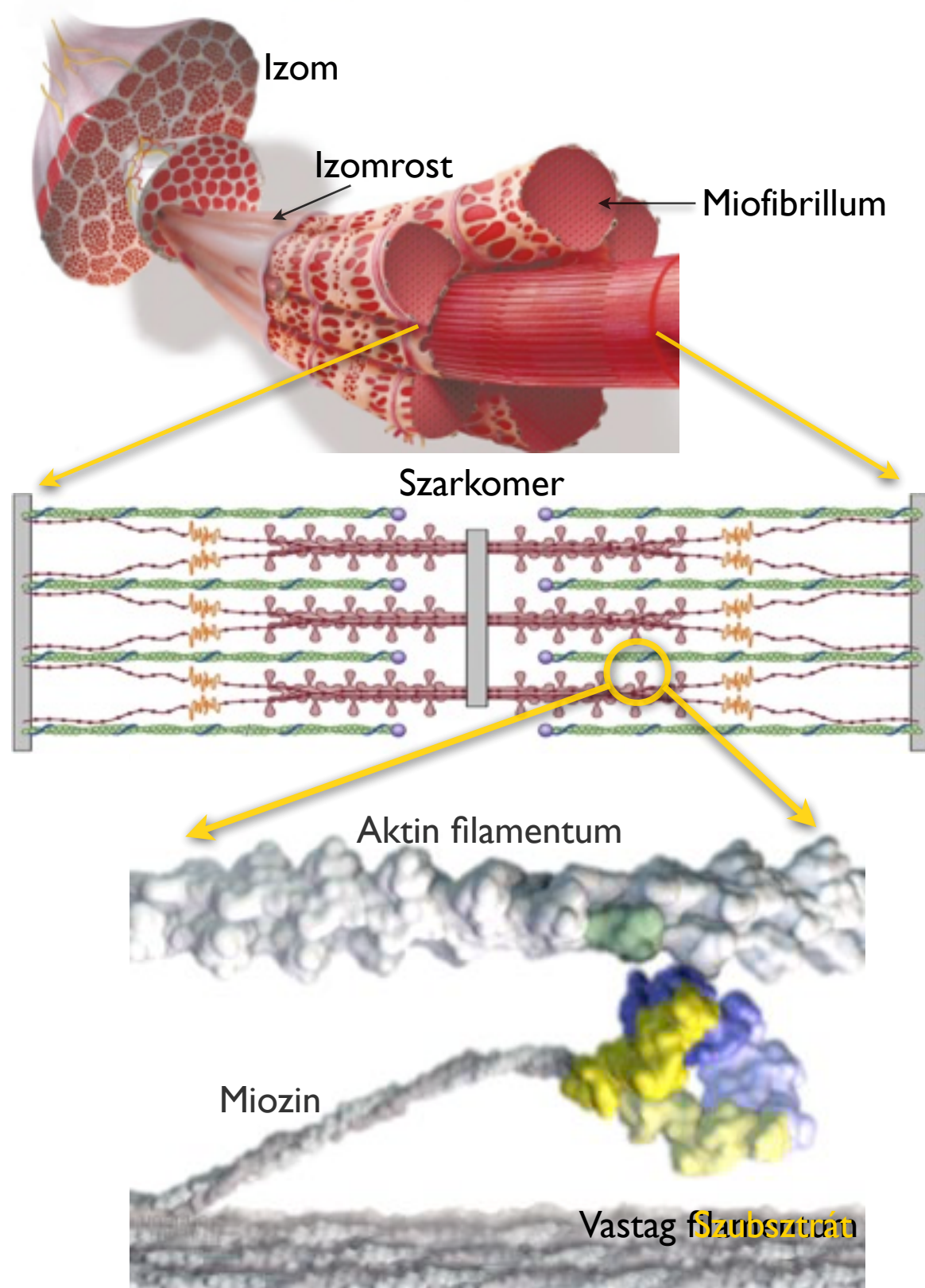
F1F0 ATPáz

Riboszóma

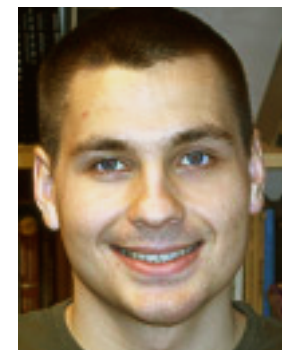
Egyedi aktin filamentumok fluoreszcencia mikroszkópban

Rodamin-jelölt aktin filamentumok motilitása - érzékenyített epifluoreszcencia videomikroszkópia

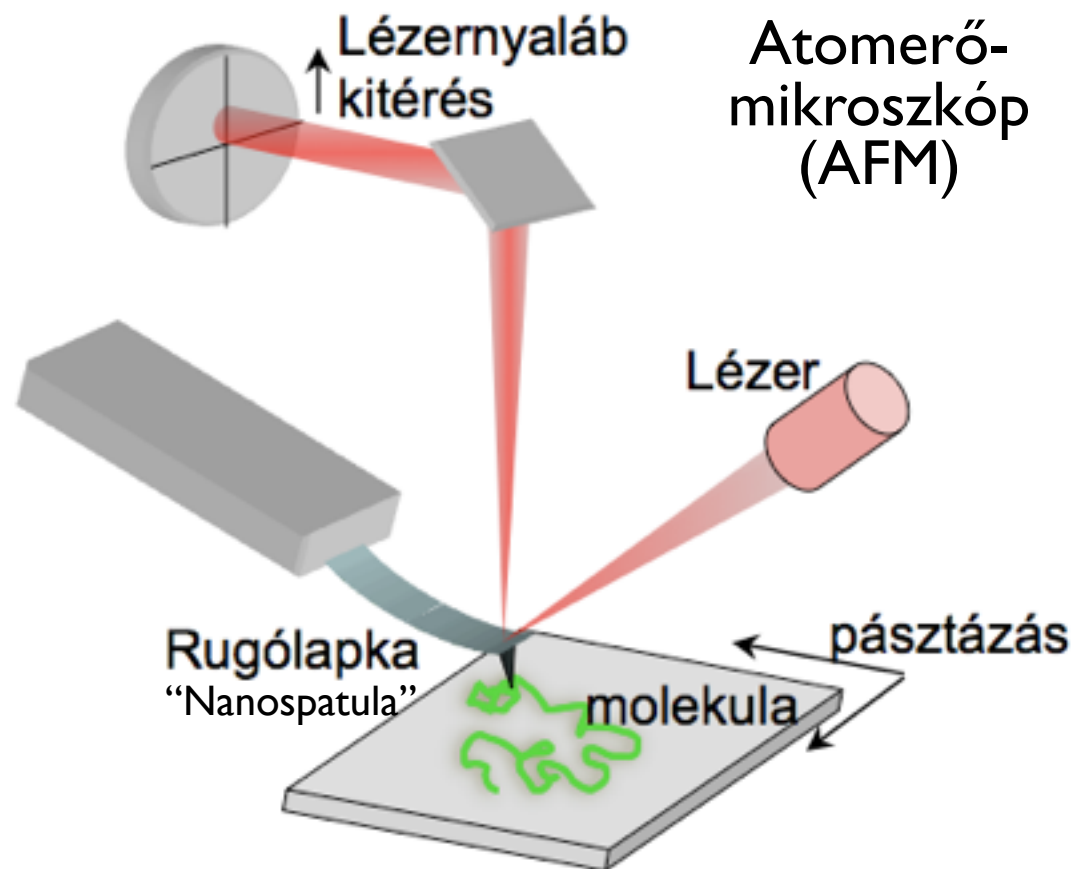

Bárdosné Nagy Irén

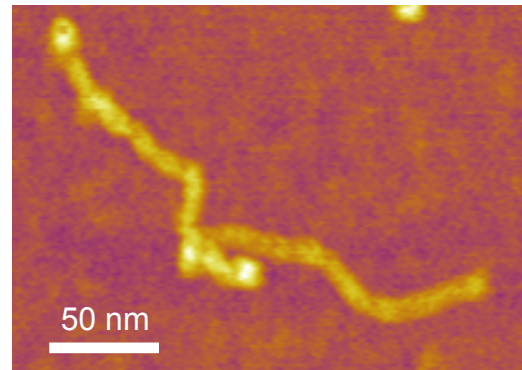

Agócs Gergely

Molekula vizualizálás AFM-mel

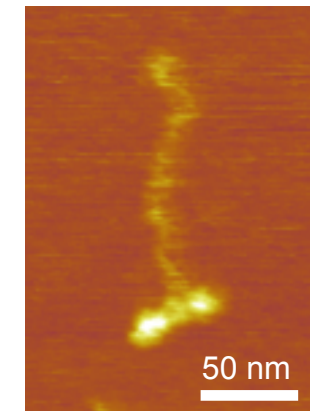
RNS-DNS hibrid

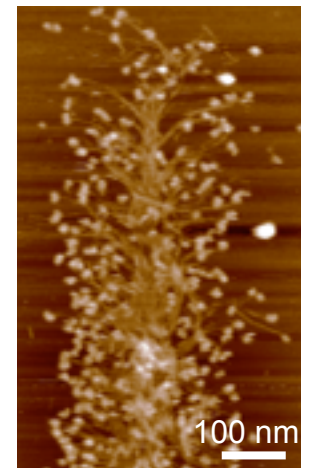
Pongor Csaba

Simon Melinda

Miozin-molekula

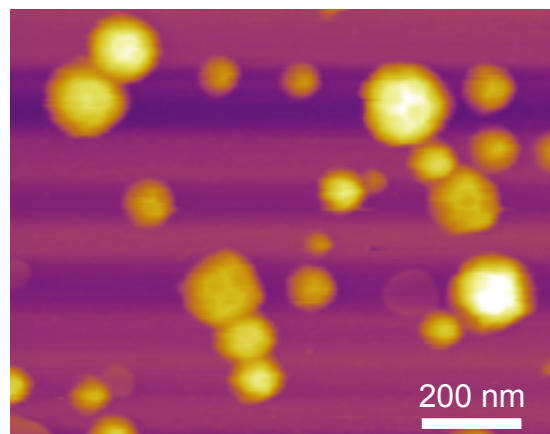
Miozin filamentum

Lakatos Eszter

Brennan Decker

Liposzómák

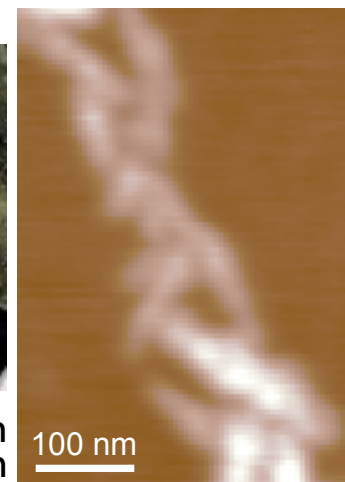

Bozó Tamás

Kiss Balázs

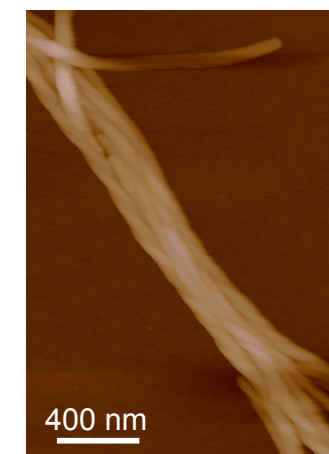
Dezmin filamentum

Murvai Ünige

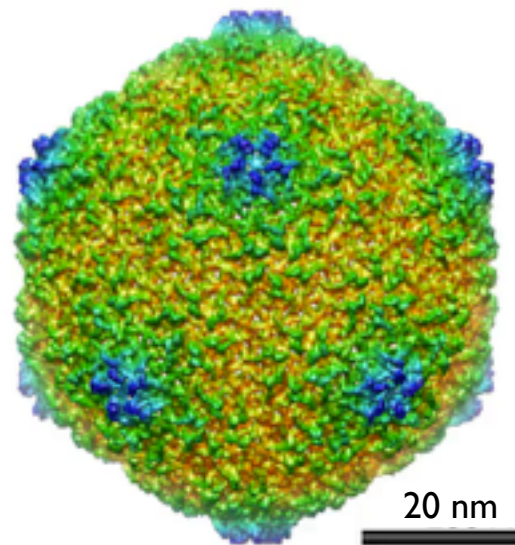
Amiloid fibrillum

Vírus kapszid nanomechanika

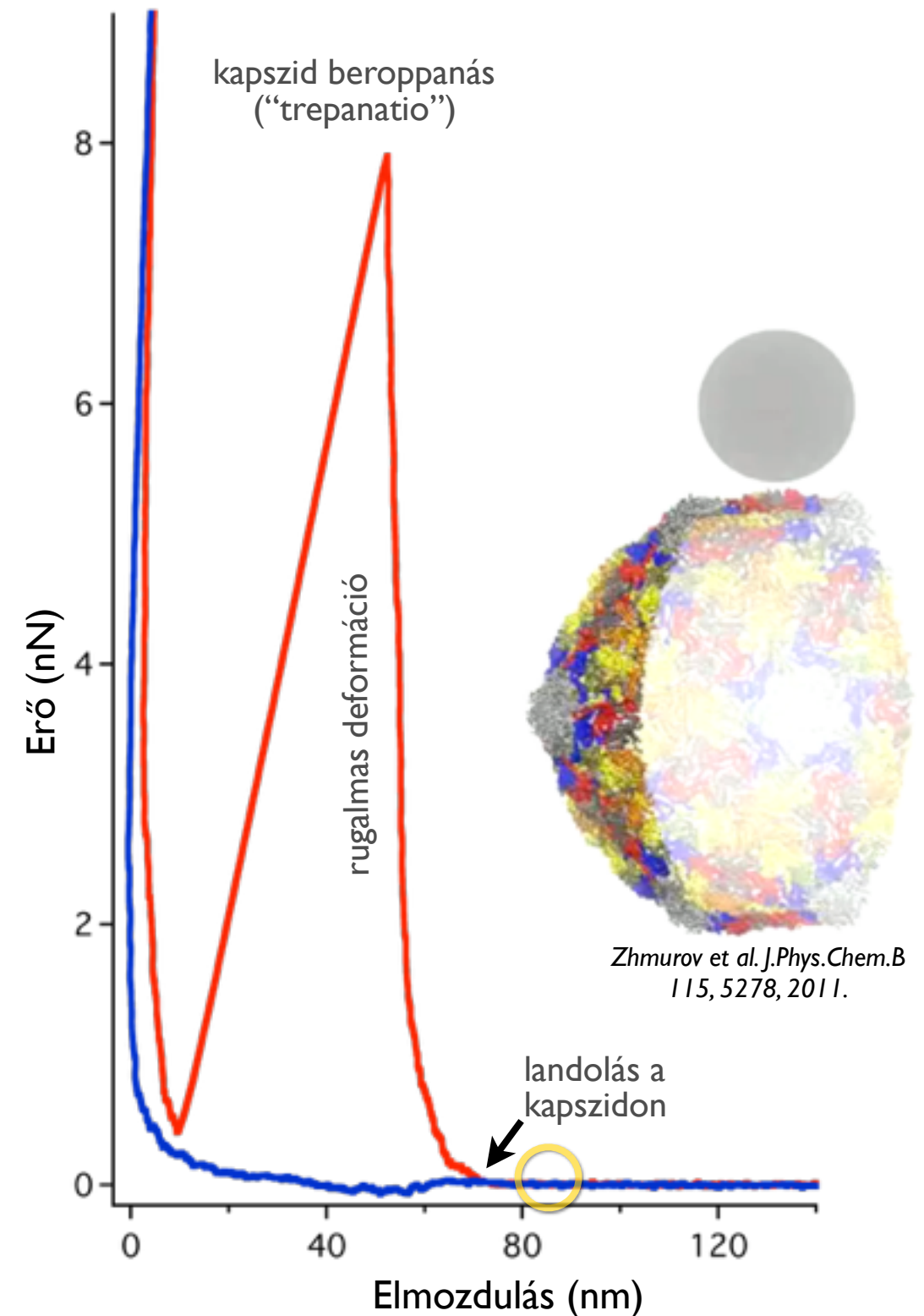
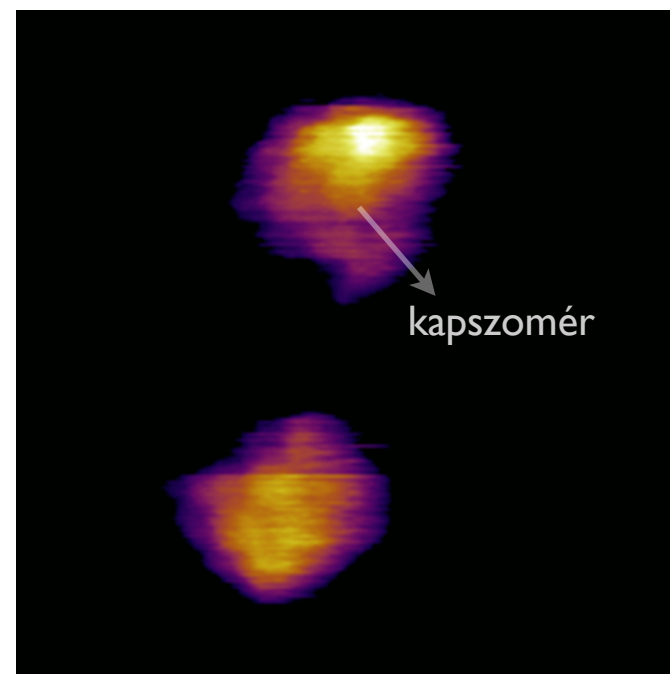
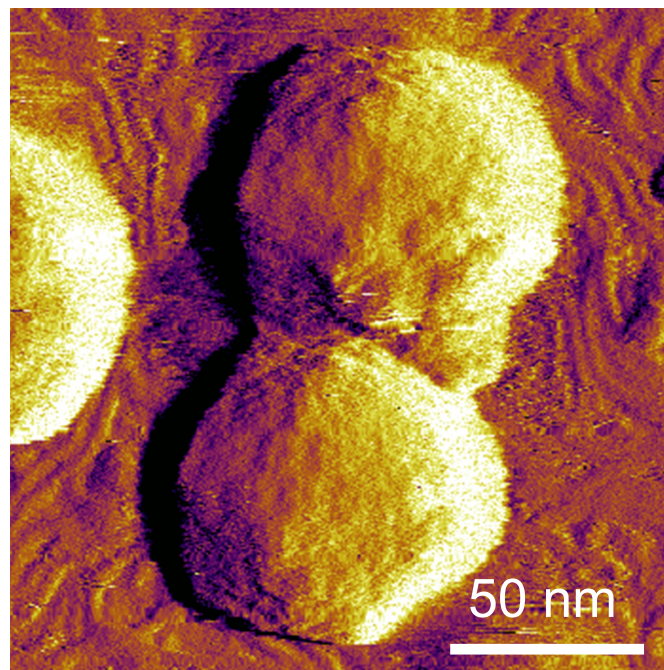

Vörös Zsuzsanna

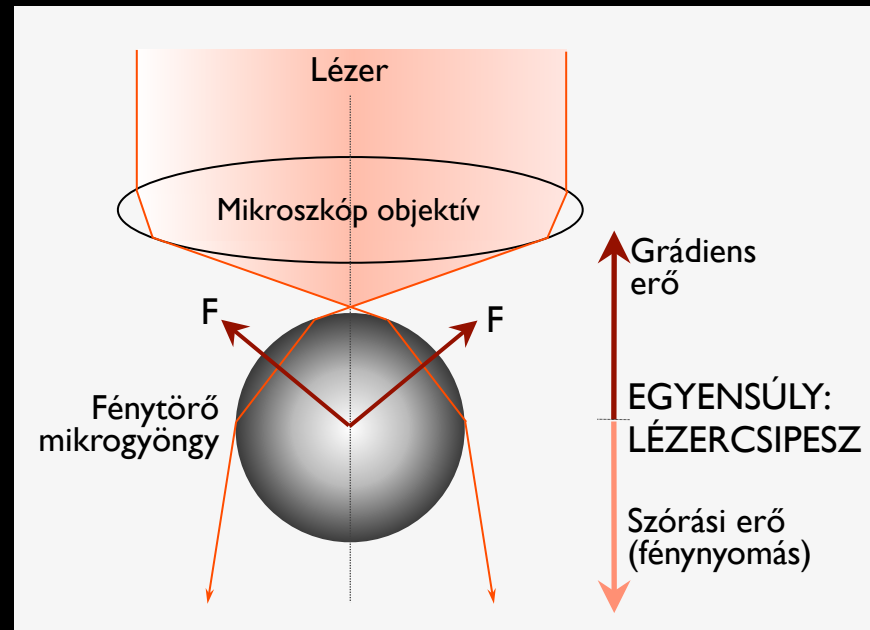

Ionel et al. *J.Biol.Chem.* 286, 234, 2010.

T7 bakteriofág AFM képe

Biomolekula manipulálás fénnnyel

E. coli baktériumsejt

Aktin filamentum

DNS

Fáziskontraszt kép

Fluoreszcencia kép

Arai et al. Nature 399, 446, 1999.

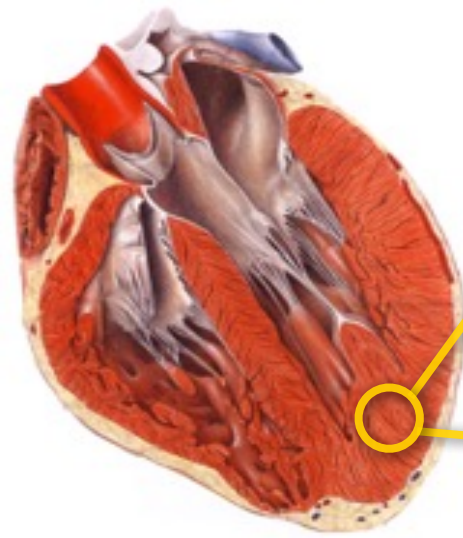
Titin manipulálás konstans-erő lézercsipeszszel

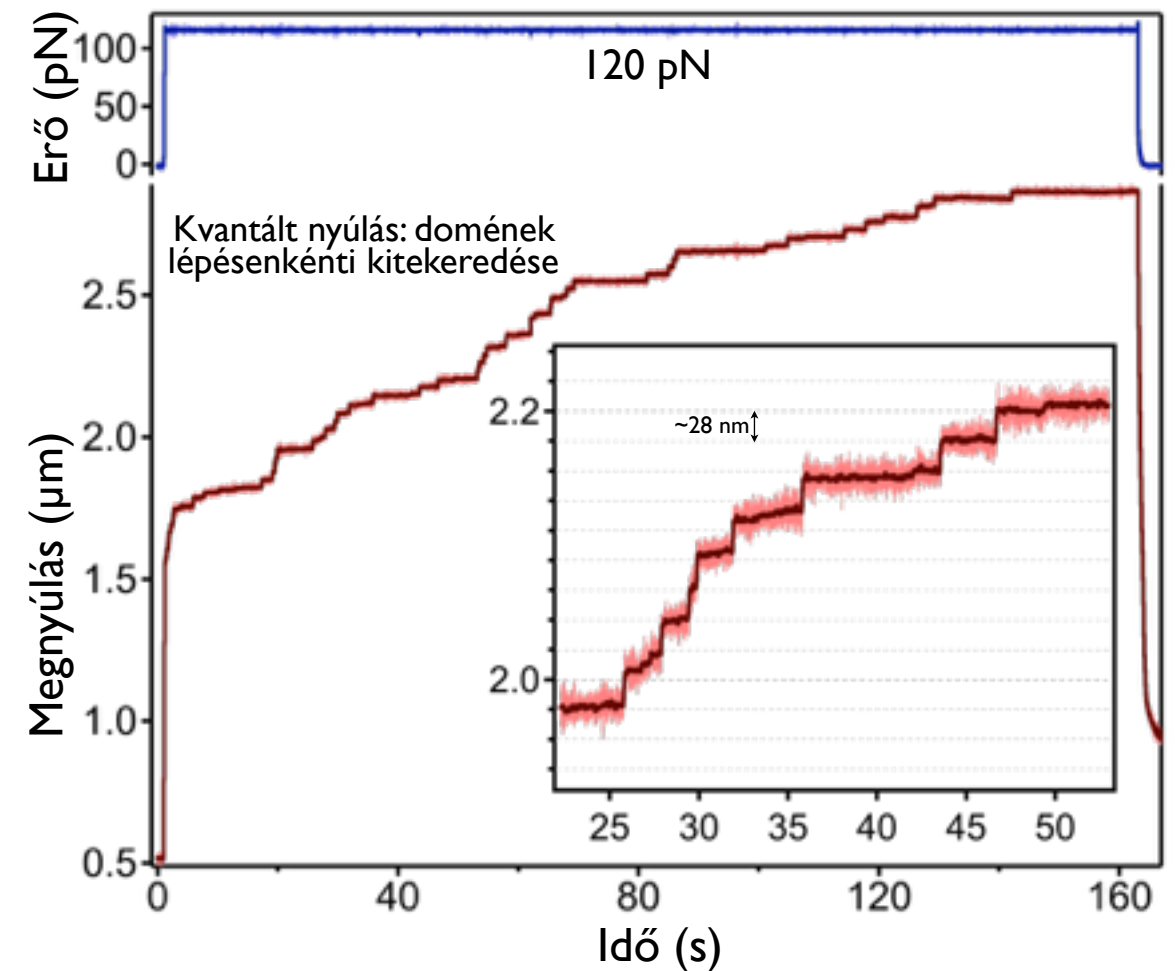
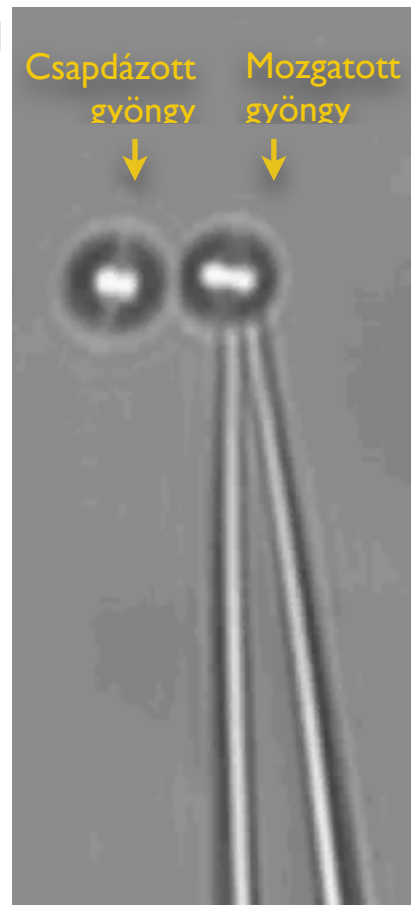
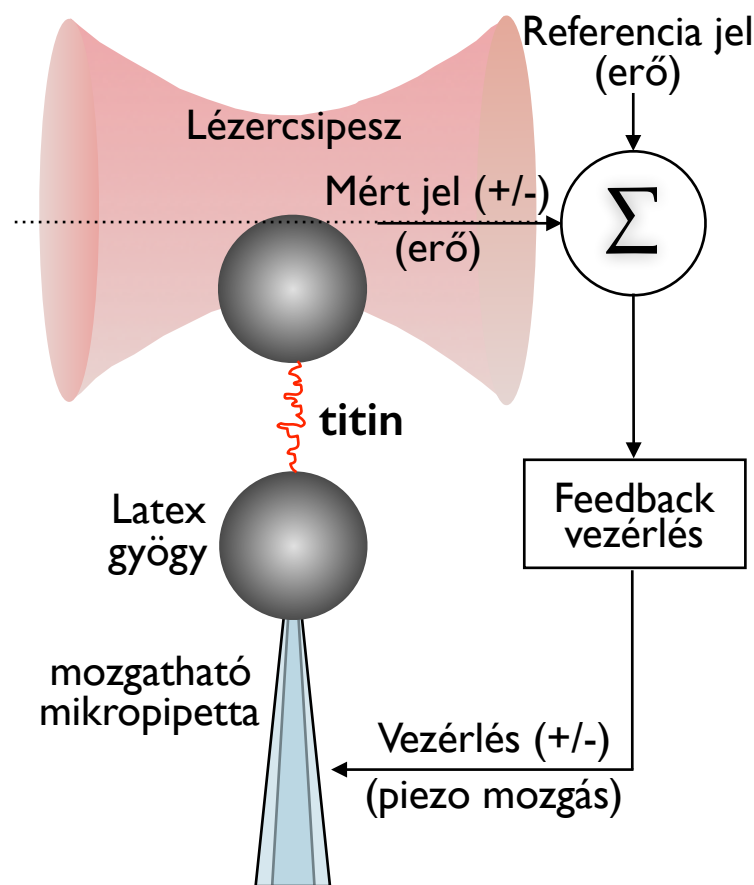
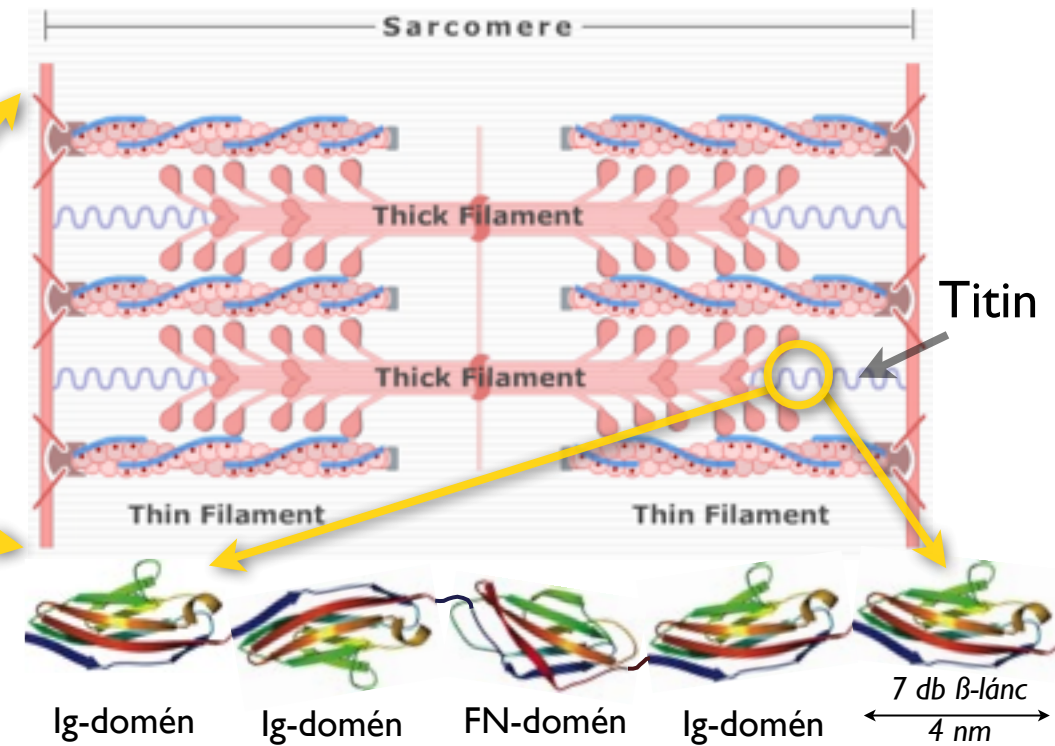
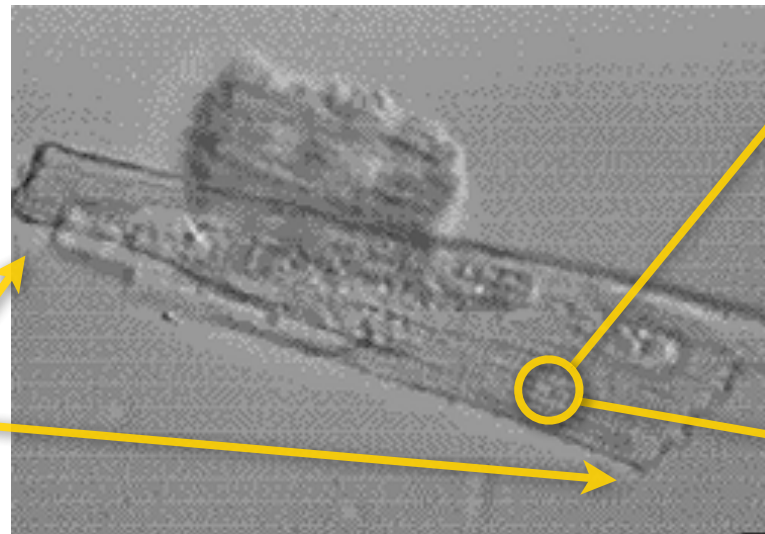
Mártonfalvi Zsolt

Pasquale Bianco

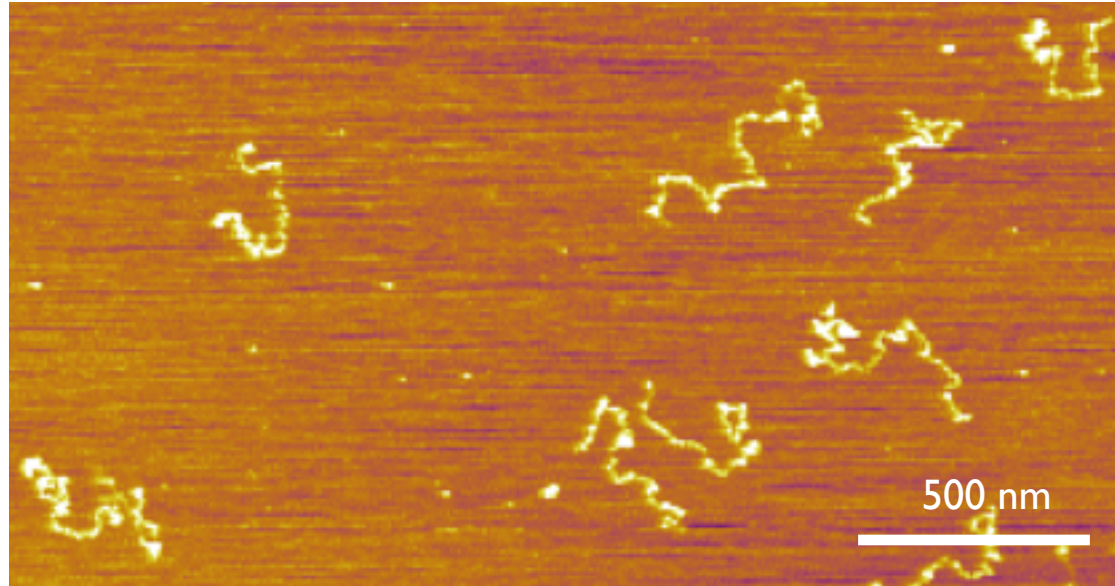

Kardiomiocita

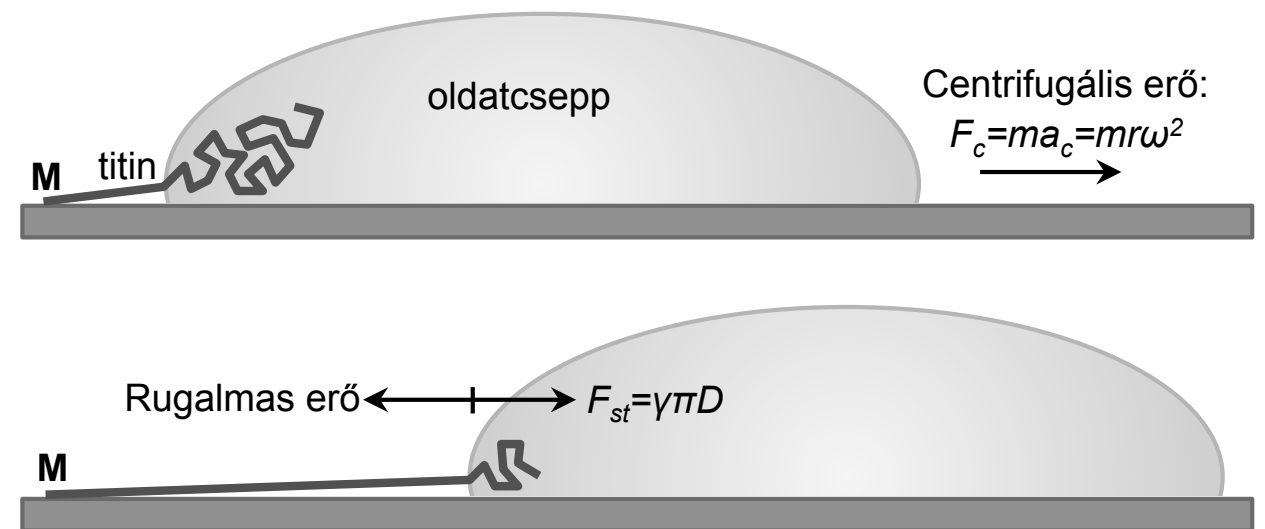

Hol vannak az erővel kitekert titin doménok?

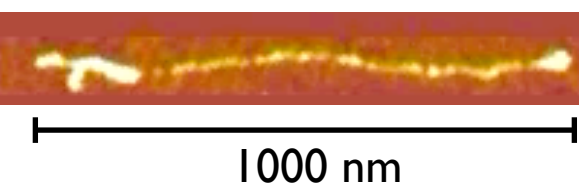
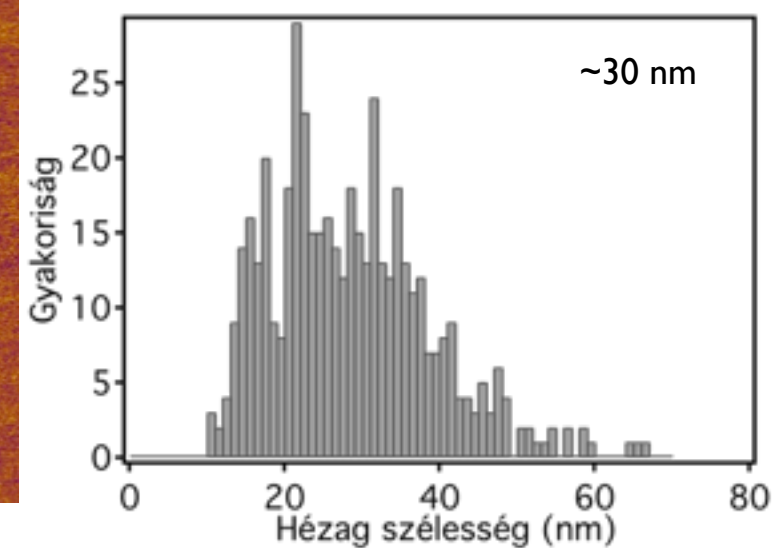
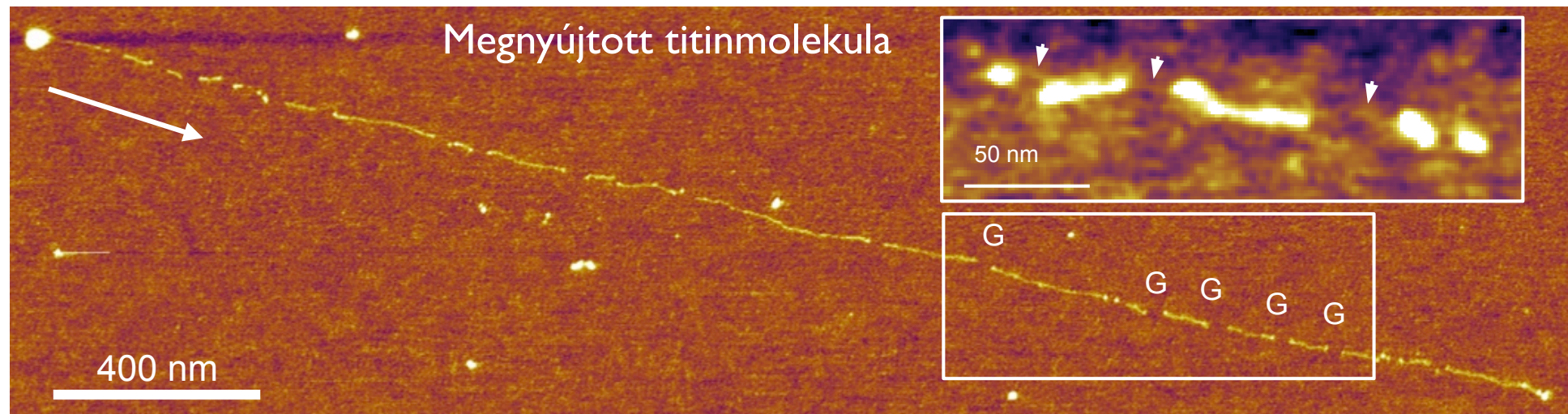
Relaxált titinmolekulák (AFM)

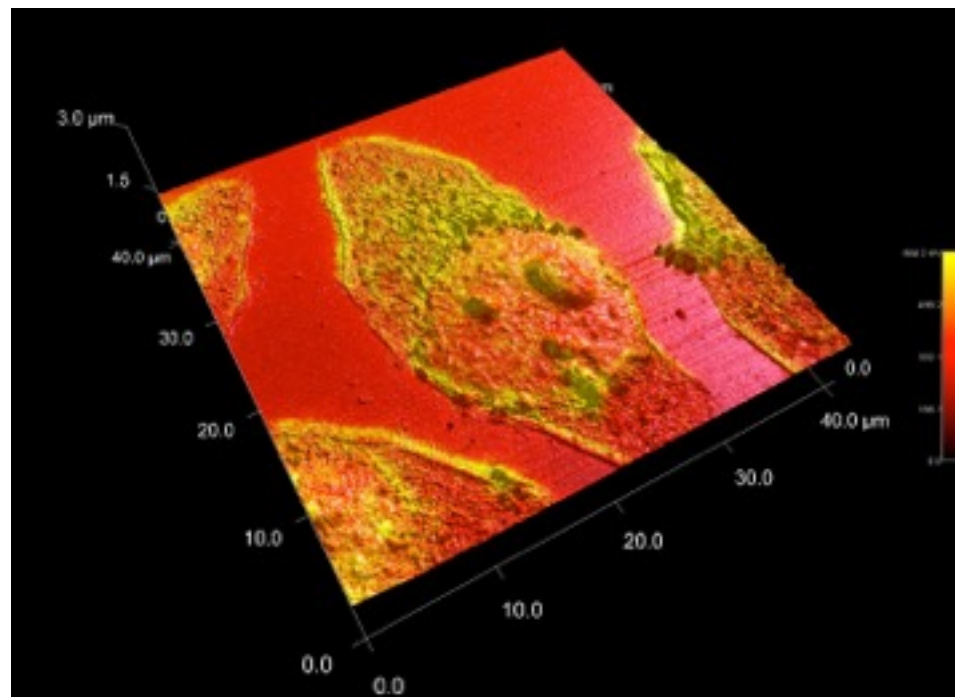
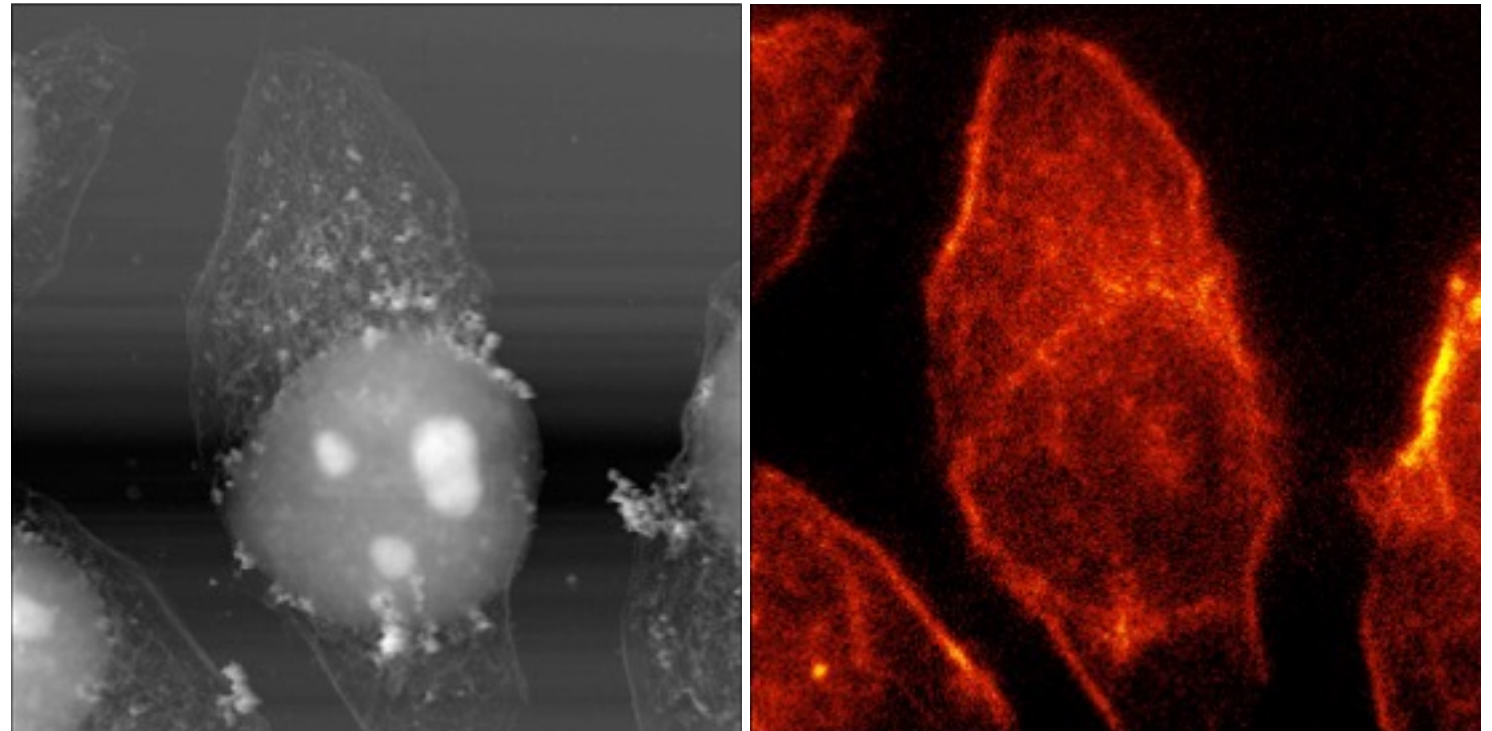
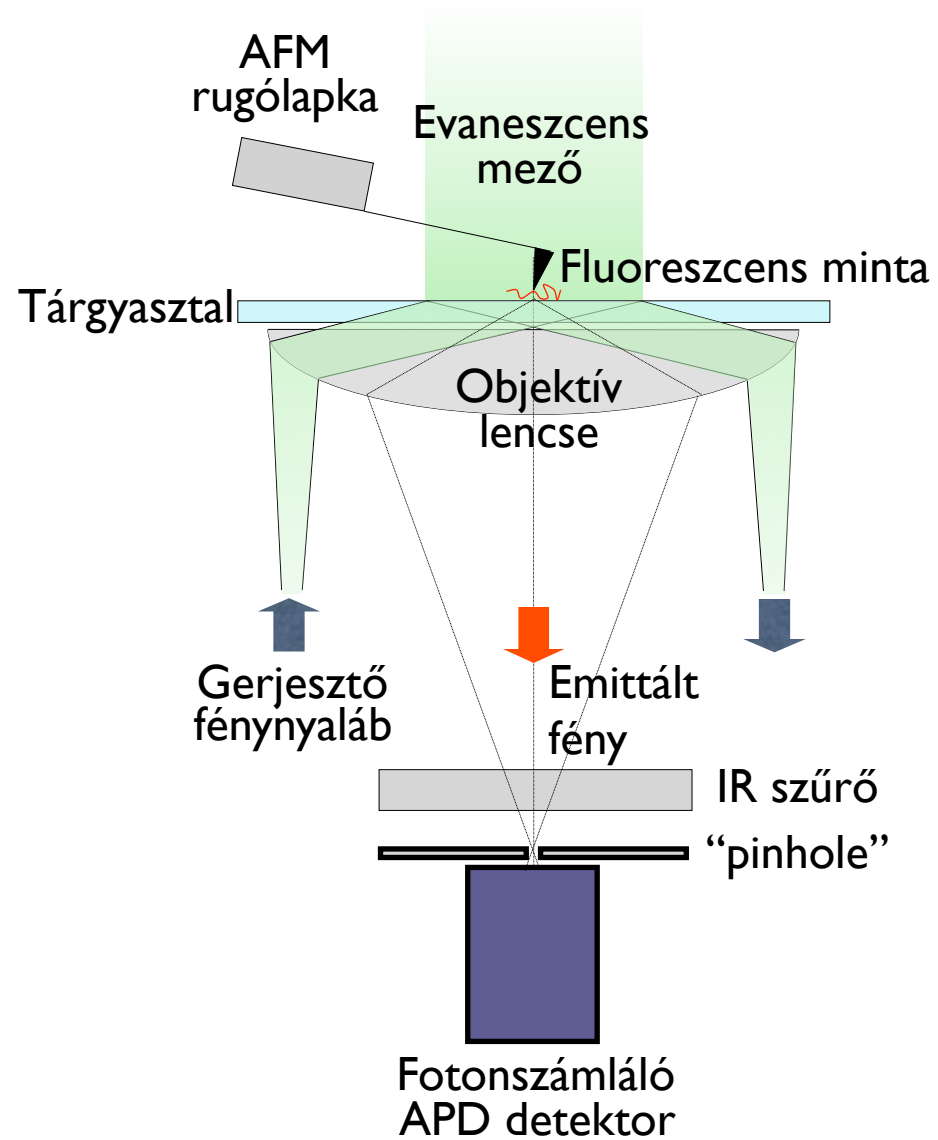
Titinnyújtás meniszkusz erővel

Megnyújtott titinmolekula

Fluoreszcencia kombinálása atomerőmikroszkóppal

Egyedi molekulák lokalizálása a sejtben: Szuperfelbontású mikroszkópia

Kémiai Nobel-díj, 2014

Eric
Betzig

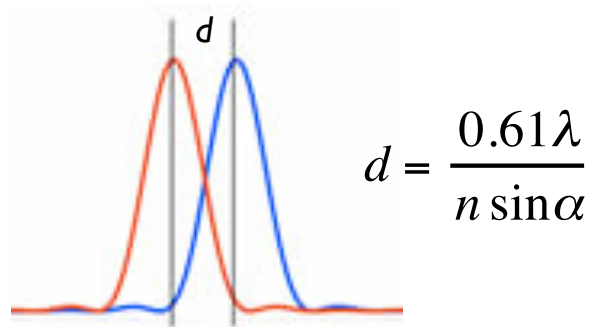

Stefan
Hell

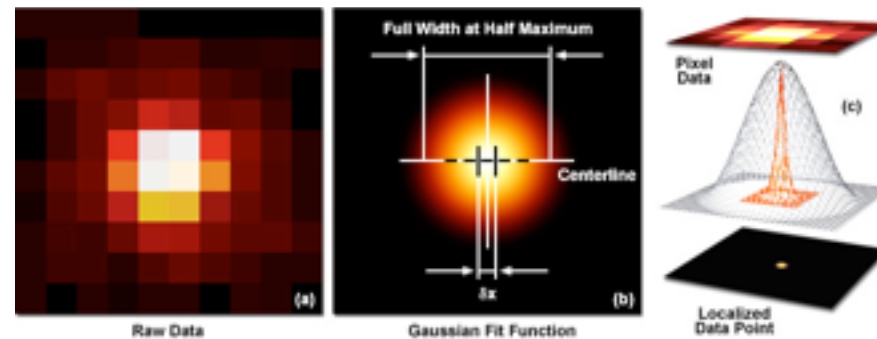

William E.
Moerner

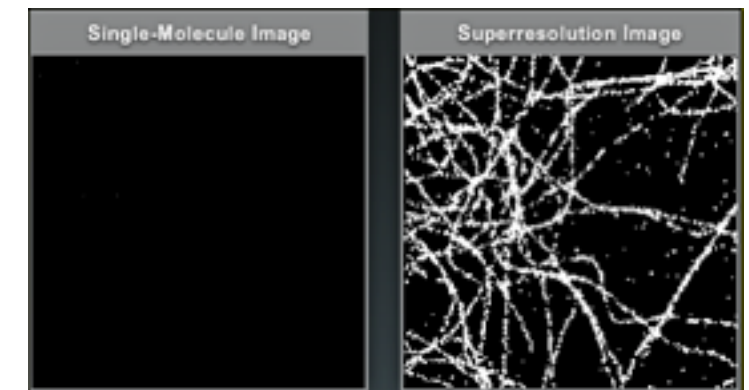
Feloldási probléma (Abbé-elv)

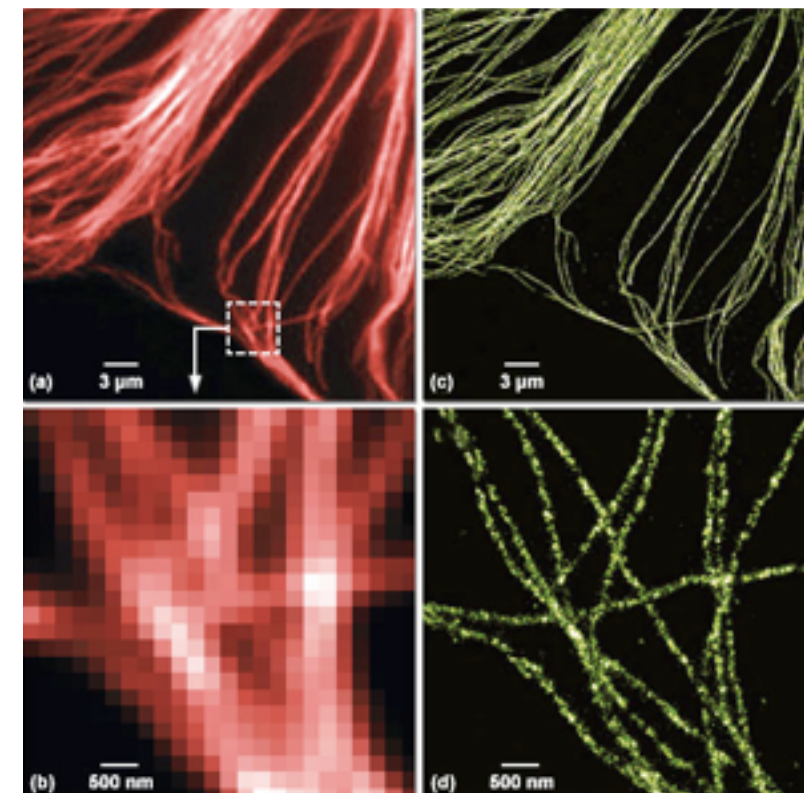
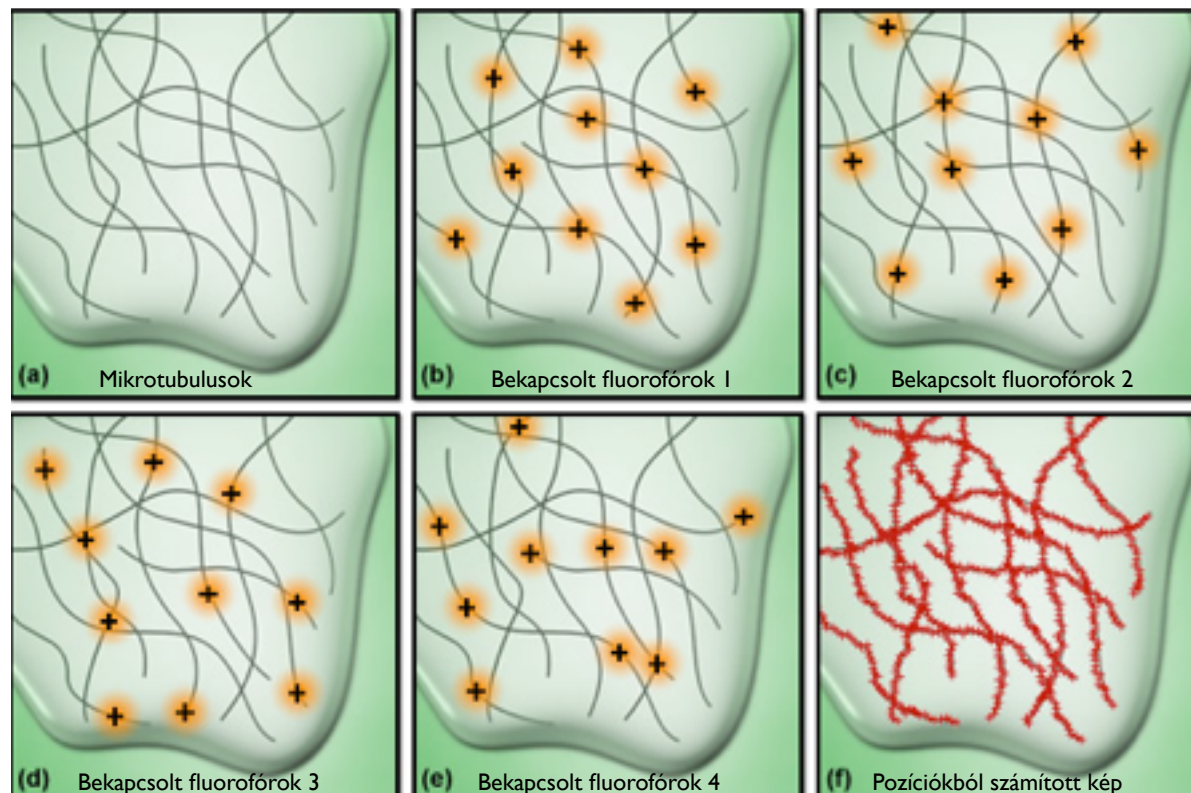
Pozíciómeghatározási probléma
(pontosság a foton számtól függ)

“Sztochasztikus” adatgyűjtés egyedi fluorofórokról

STORM (“stochastic optical reconstruction microscopy”); PALM (“photoactivated localization microscopy”)

Adatgyűjtési
folyamat

Mikrotubuláris
rendszer

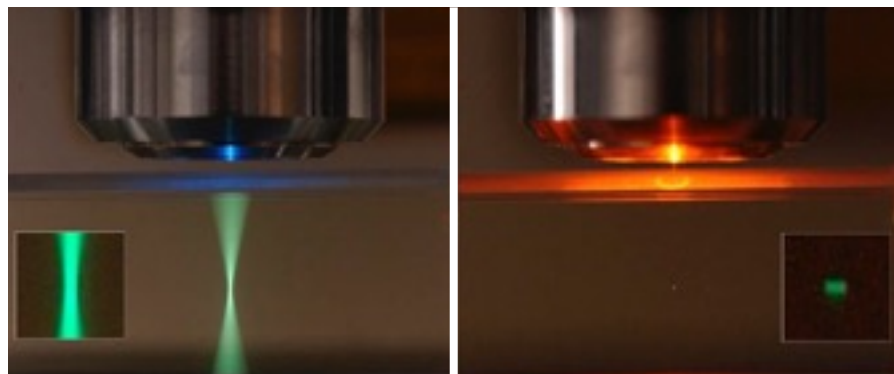
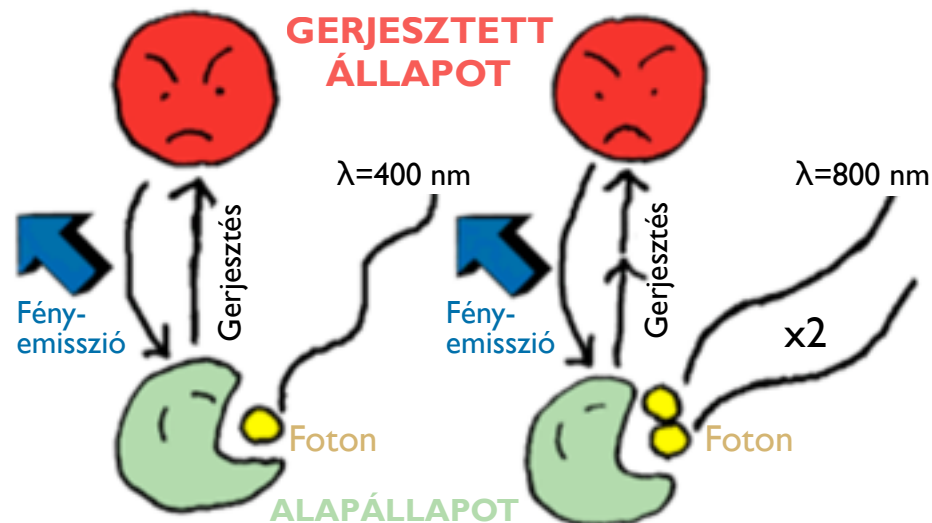
In vivo fluoreszcencia I.

Multifoton mikroszkópia

- Két (vagy több) foton energiája összeadódik a gerjesztéskor
- Gerjesztés (következésképp emisszió) csak a fókuszpontban (limitált fotokárosítás)
- Gerjesztés nagy (közele IR) hullámhosszú, rövid (fs) fényimpulzusokkal
- Nagy hullámhossz miatt mély optikai behatolás (akár 2 mm)
- Lokálisan aktivált fotokémiai reakciók lehetősége

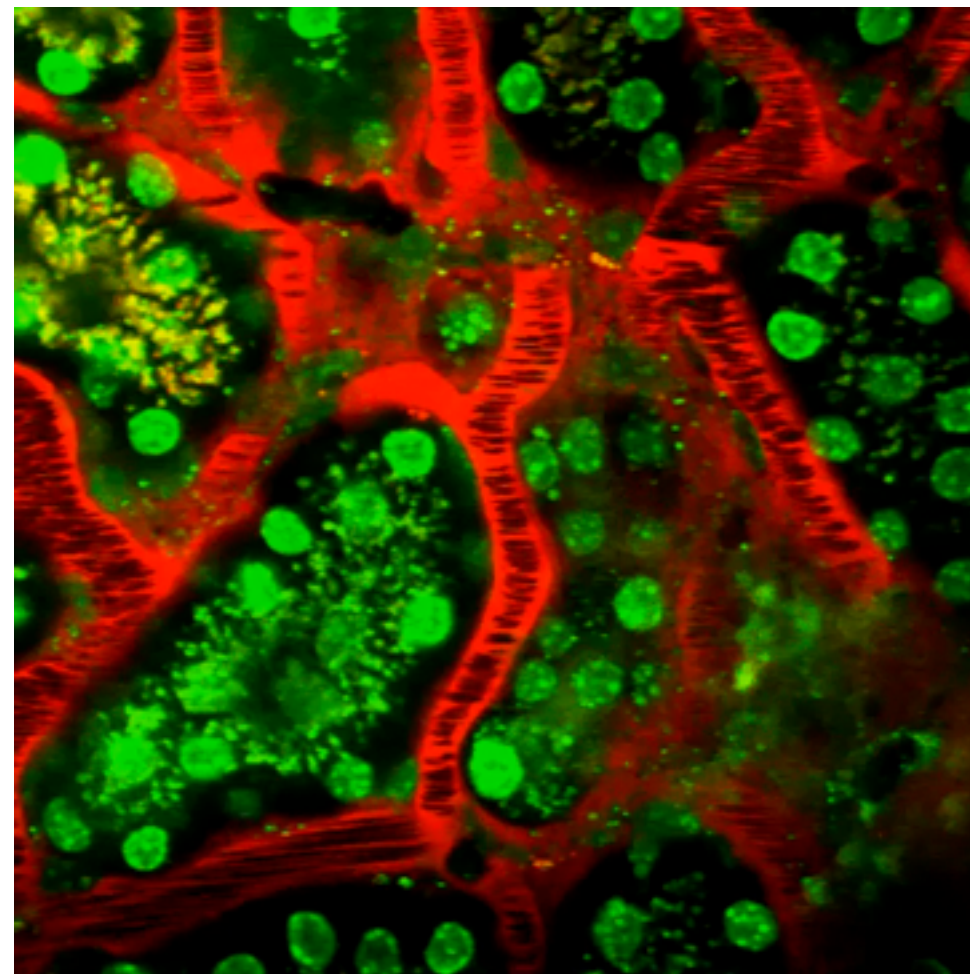

Kis Petik Katalin

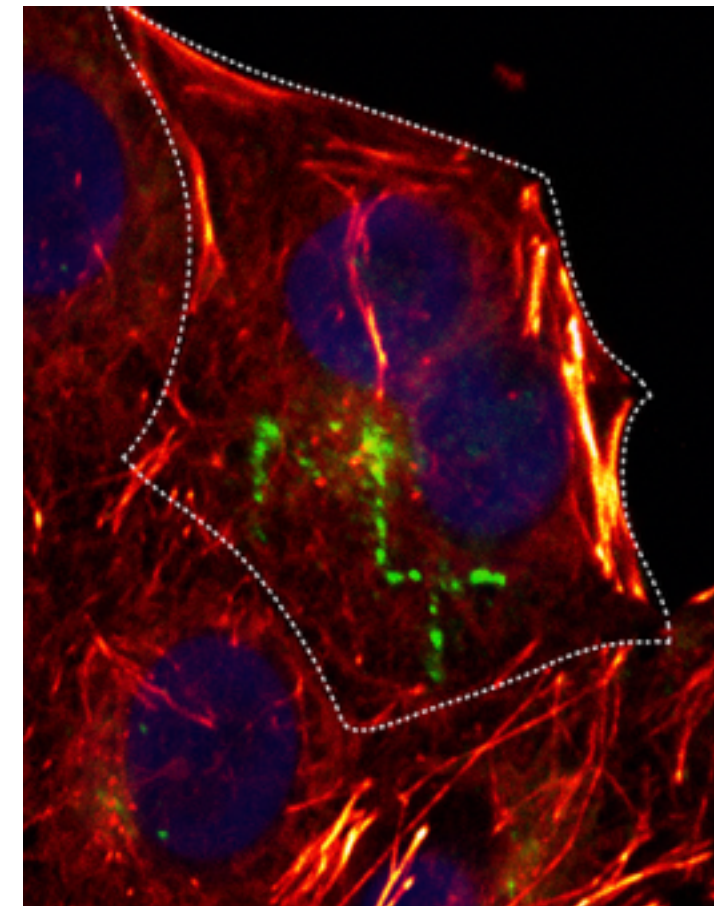

Egyfoton
fluoreszcencia

Kétfoton
fluoreszcencia

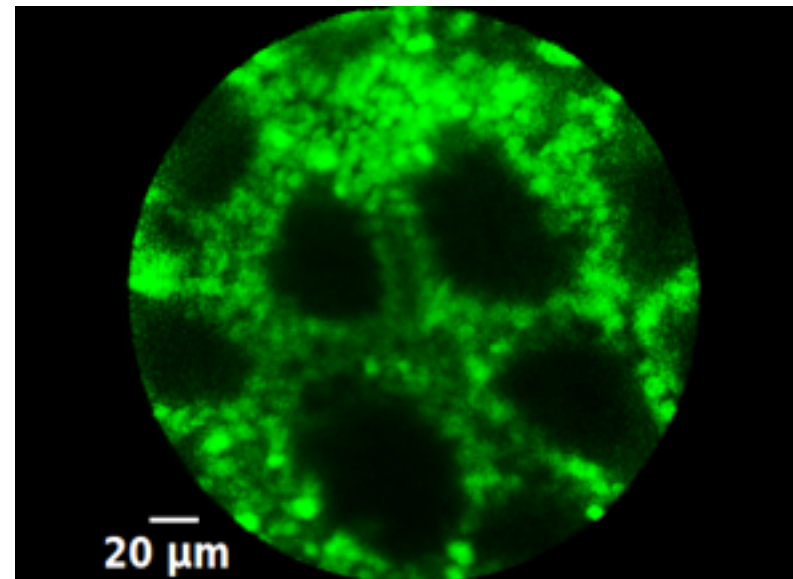
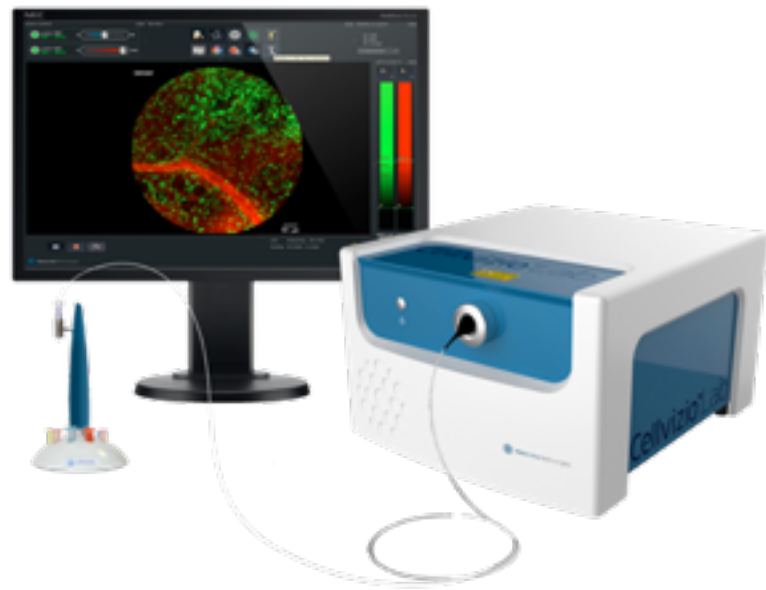
Zöld: proximális vesetubulusok; Vörös: albumin (plazma)

Molekuláris tetoválás:
térben lokalizált módon fotoaktivált
azido-blebbistatin (HeLa sejtben)

In vivo fluoreszcencia II.

Fluoreszcencia fiberoszkópia/endoszkópia

Bélbolyhok

Horváth Ildikó

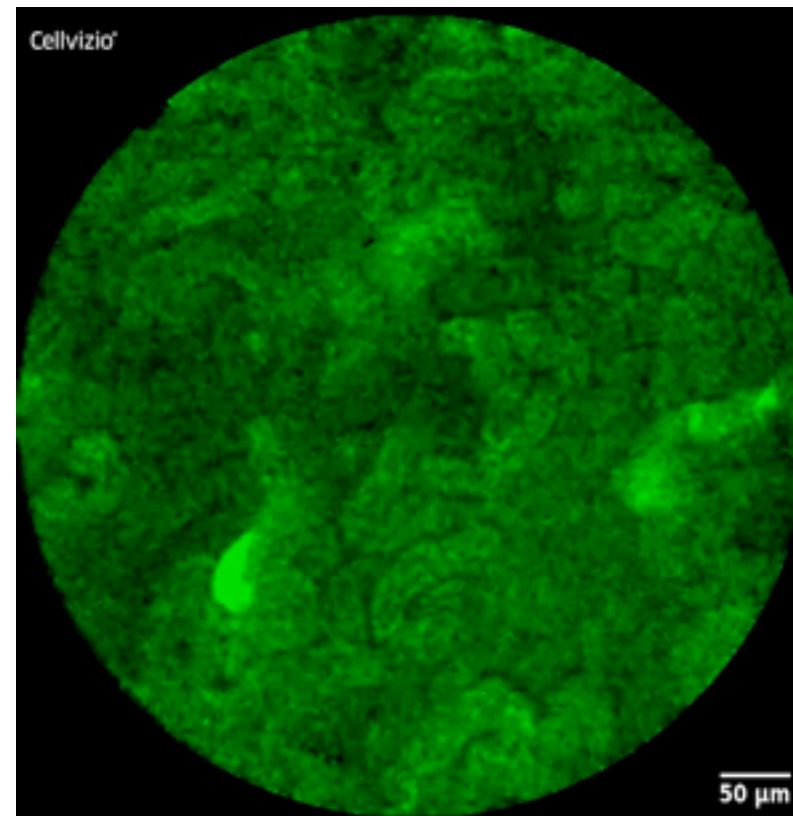
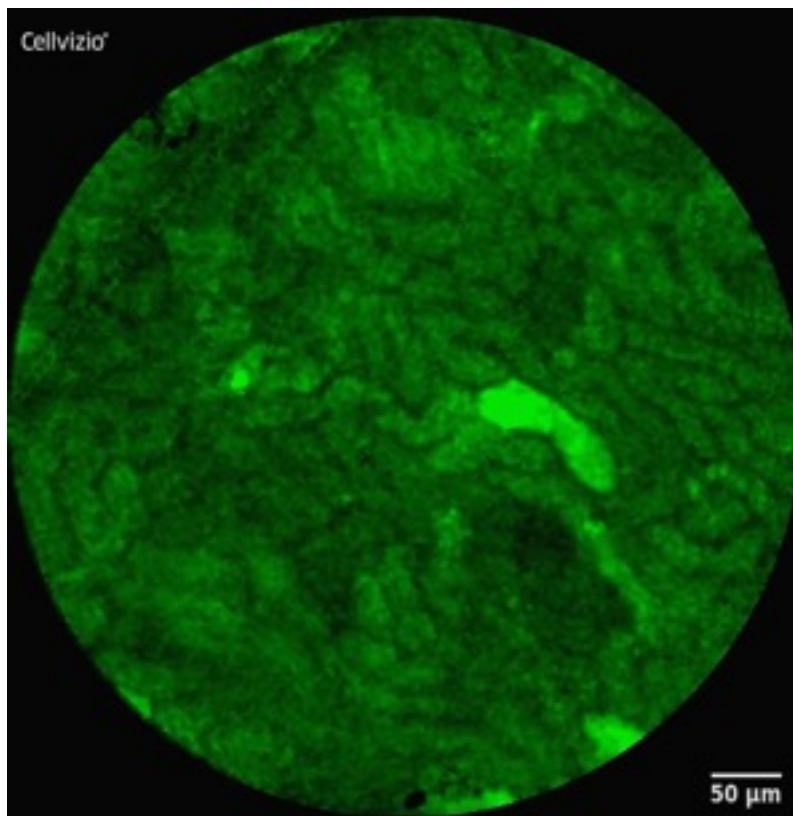
Veres Dániel

Szigeti Krisztián

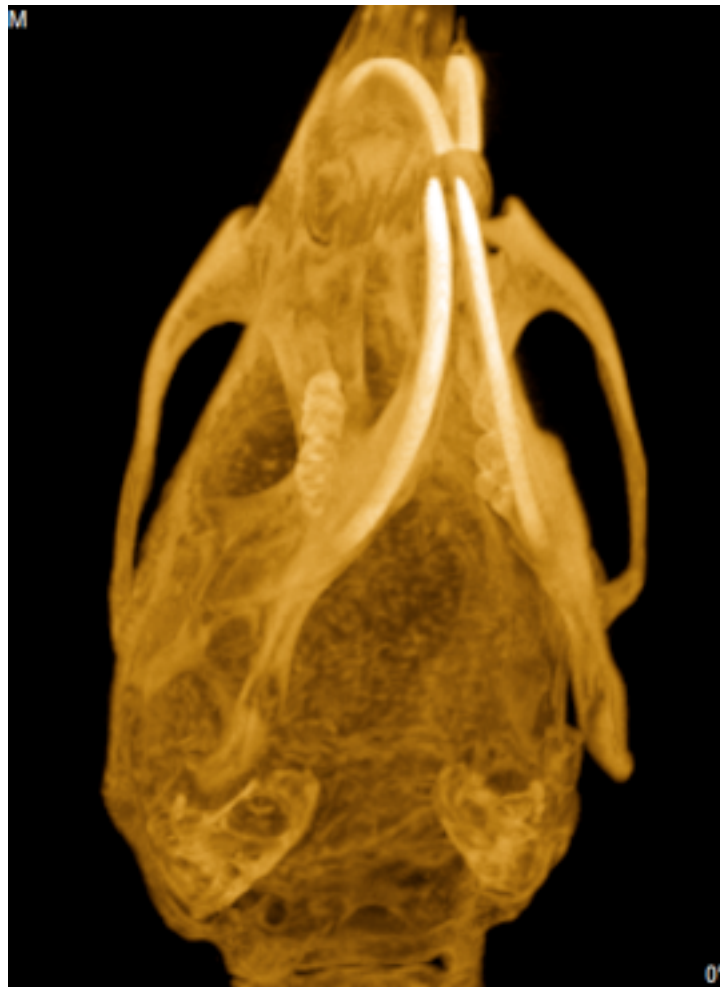
Máthé Domokos

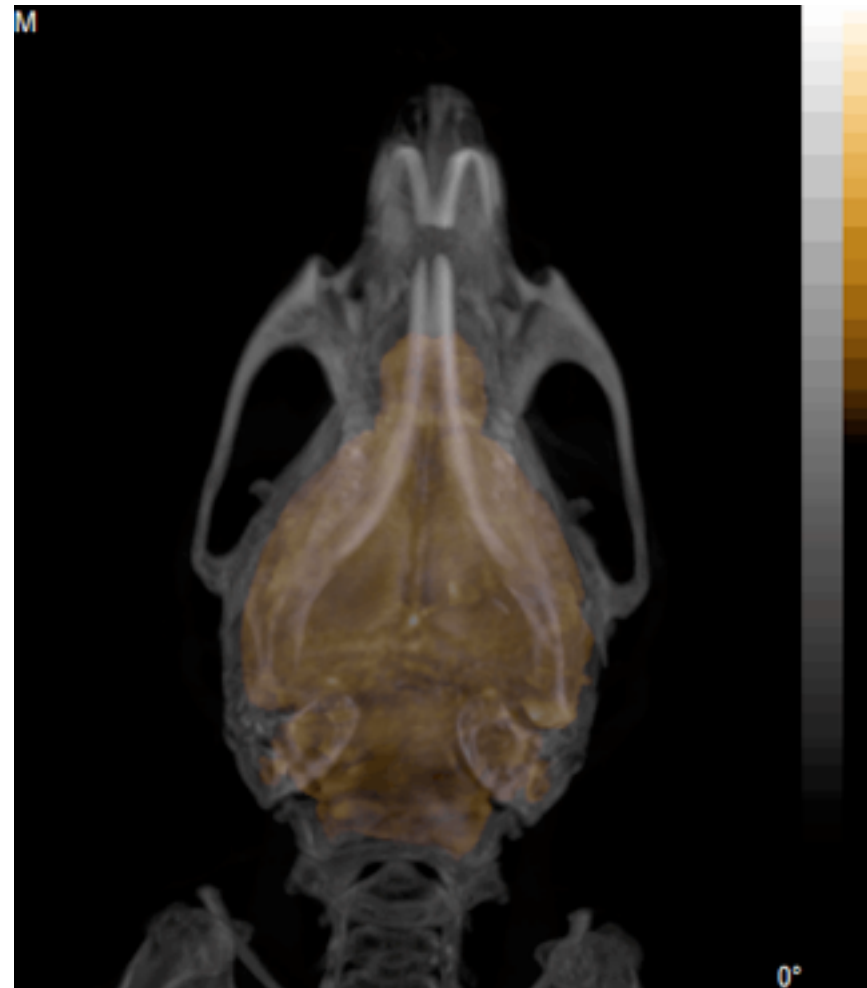
Vesekéreg - kalcium-kötő fehérjét expresszáló transzgenikus patkány

Kisállat CT

mikro-CT, nano-CT

CT: 36 μm voxelméret
Valós-idejű CT rekonstrukció

Intravénás CT
kontrasztanyag

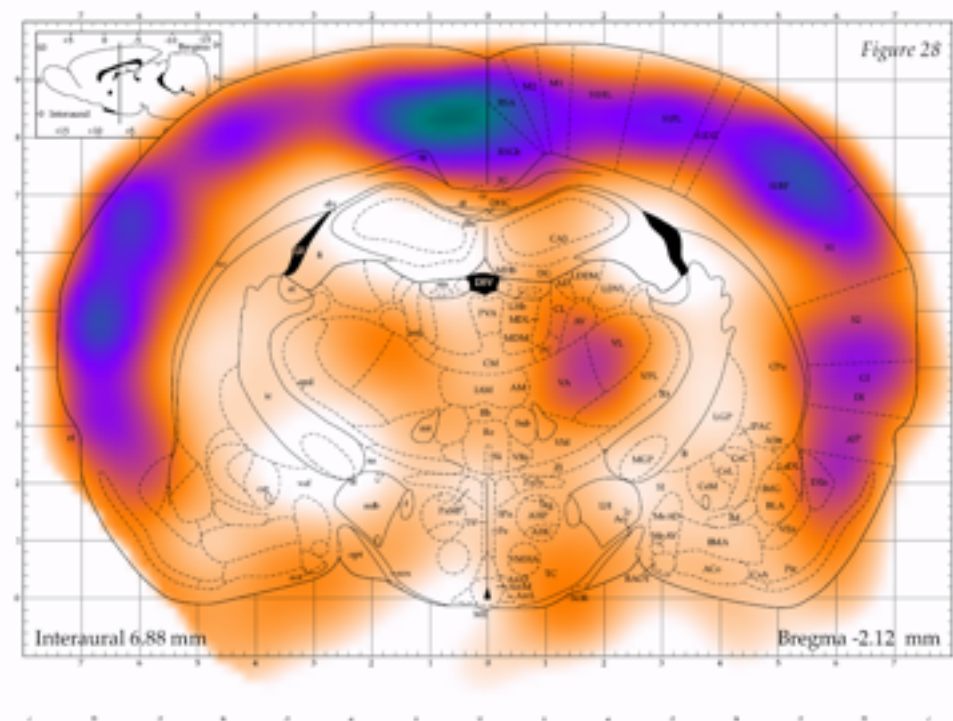

Emberi fog
(Széchenyi Pál)

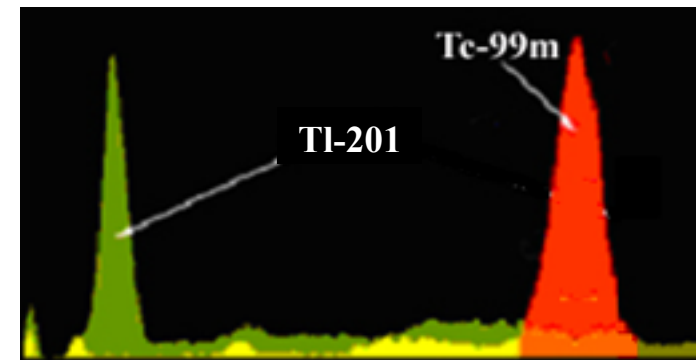
Kisállat SPECT

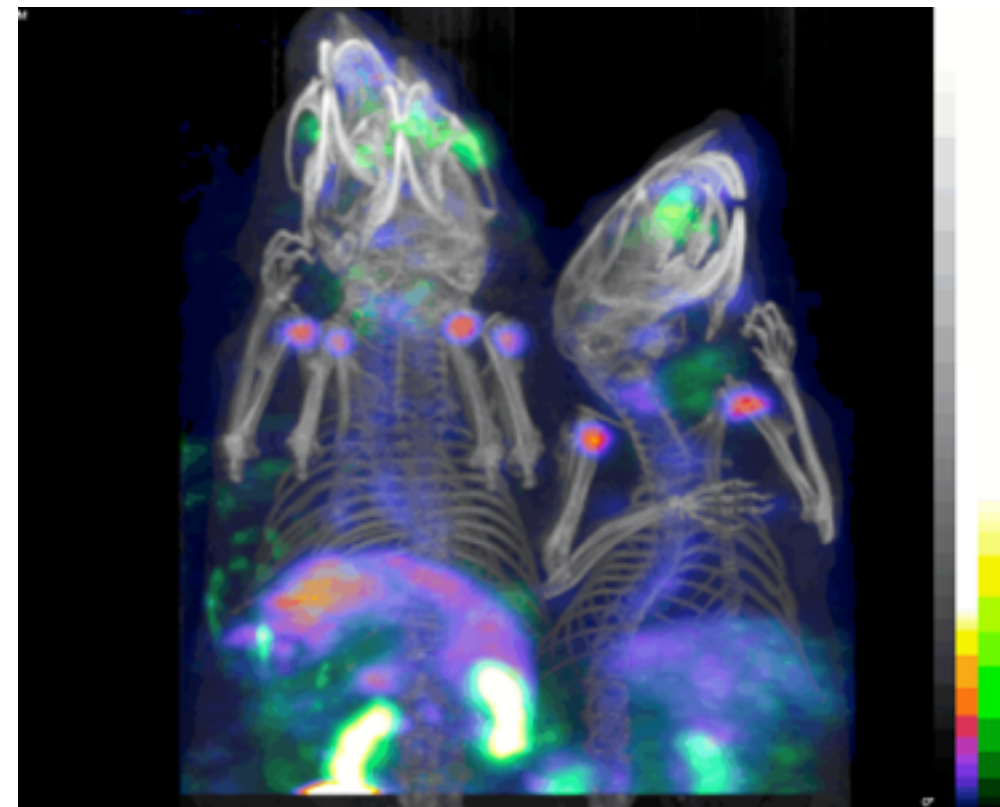
SPECT: ~300 μm voxelméret

Hova lokalizálódik a funkció?

“Dual-channel”
SPECT (energia
szelektivitás)

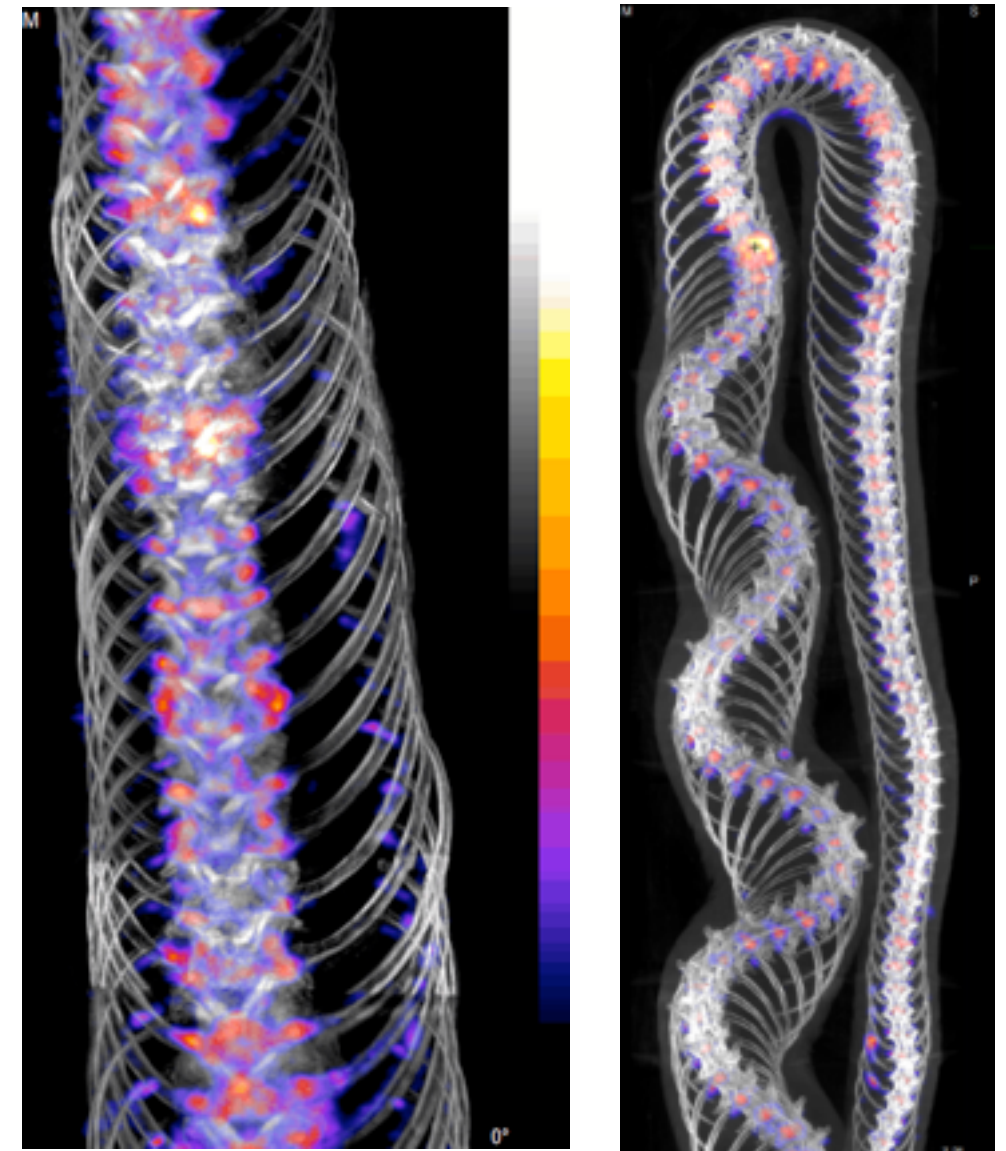
^{99m}Tc-HMPAO: hexamethylpropyleneamine oxime (perfúzió) - **kék/vörös**

²⁰¹Tl-DDC: diethylthiocarbamate (perfúzió) - **zöld**

NanoSPECT/CT

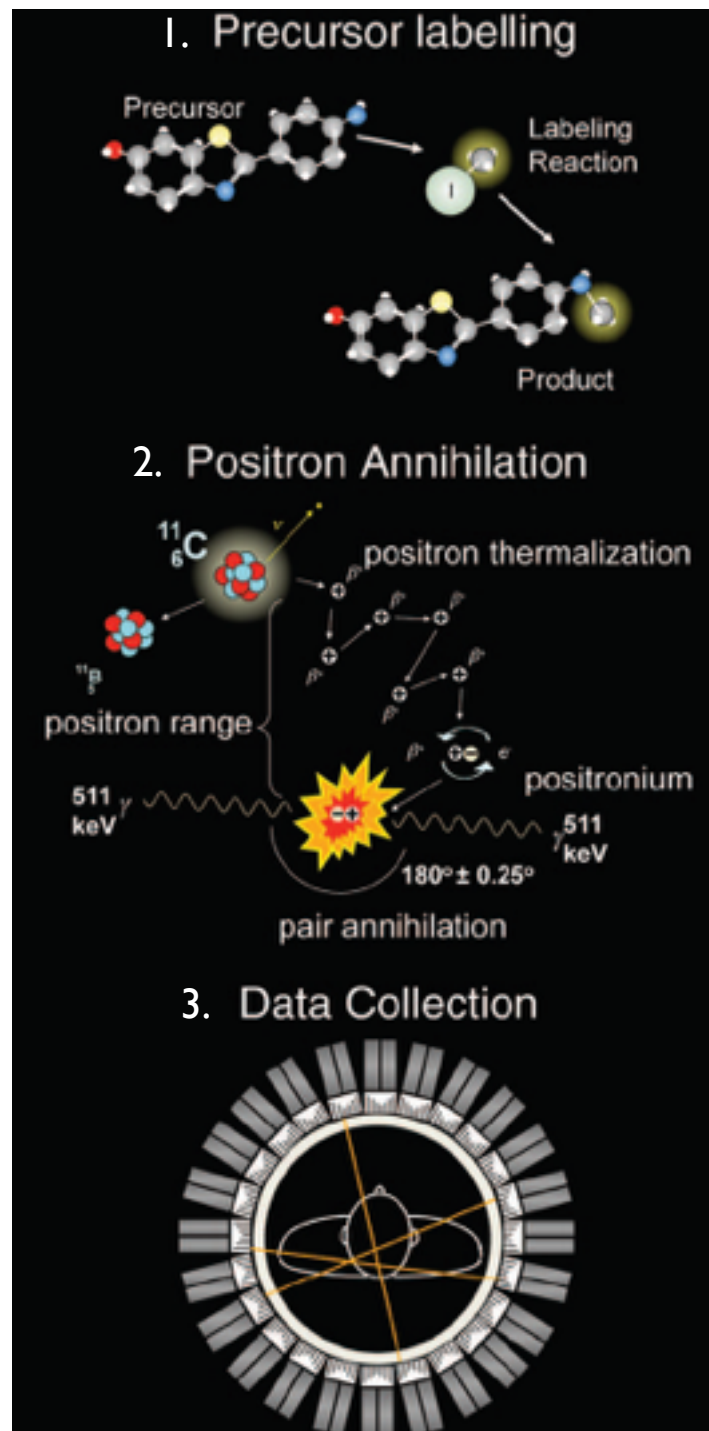
Boa constrictor

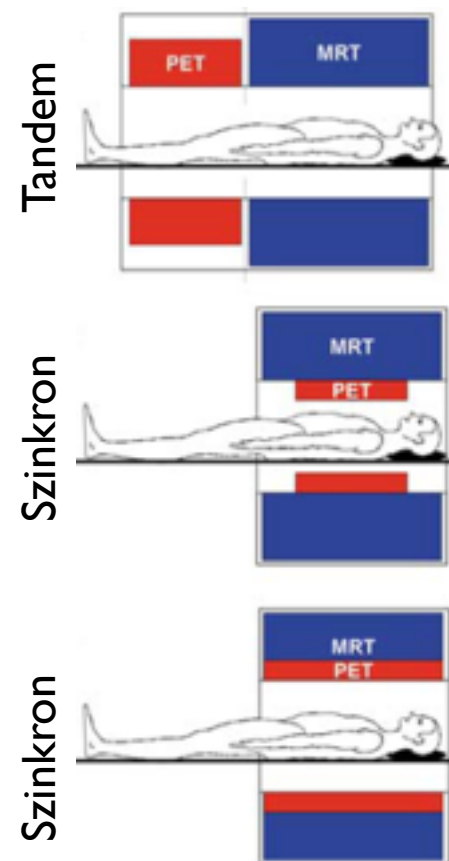
Osteomyelitis, ^{99m}Tc-MDP
(methylene-diphosphonate)

Kisállat PET, MRI, PET/MRI

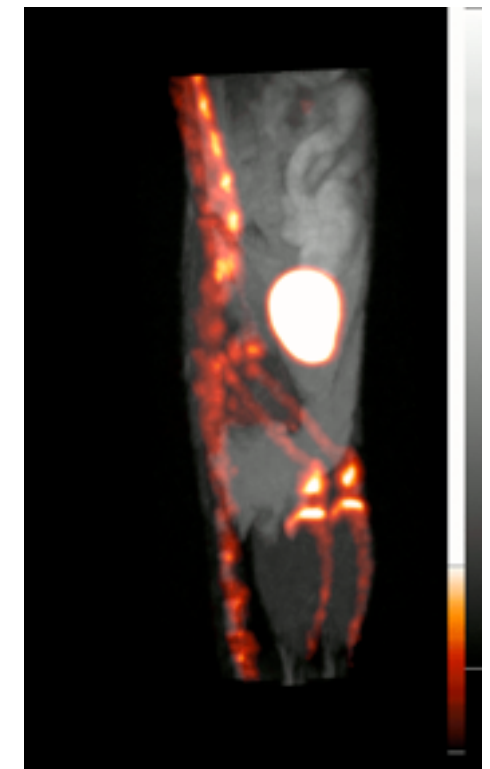
PET működés

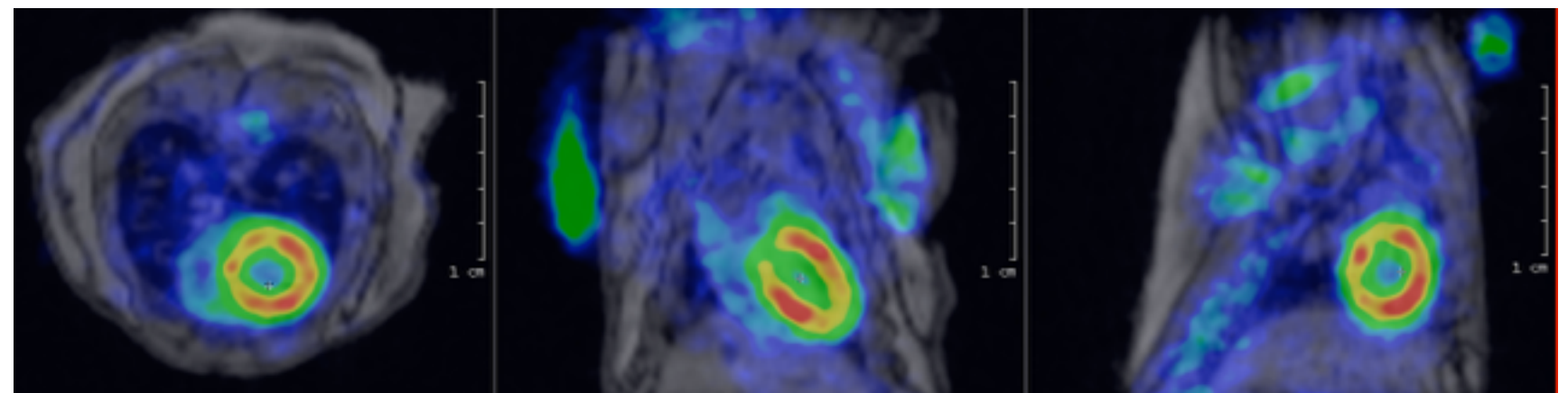
PET/MRI

Tandem nanoPET/MRI

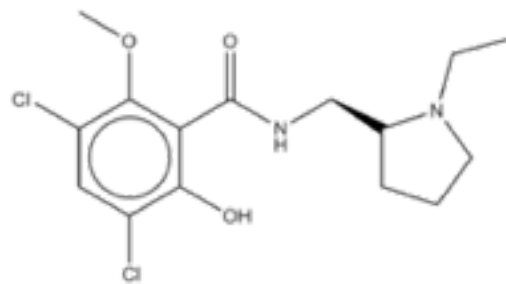
5.8MBq Na^{18}F , egérben, 90 min, csontbeépülés

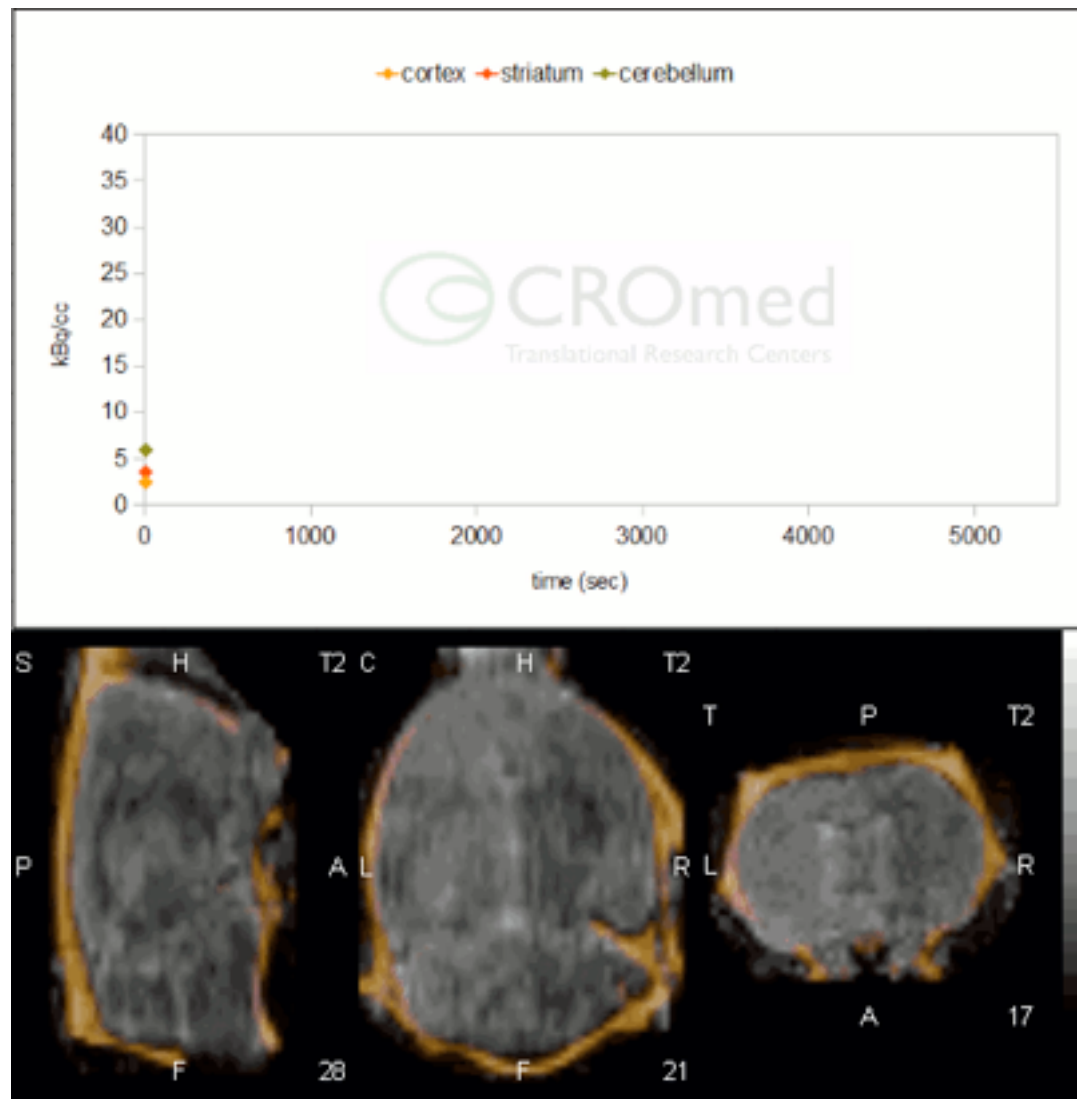
nanoPET/MRI - egér szívizom - ^{18}F FDG

NanoPET/MRI időfelbontású mérések

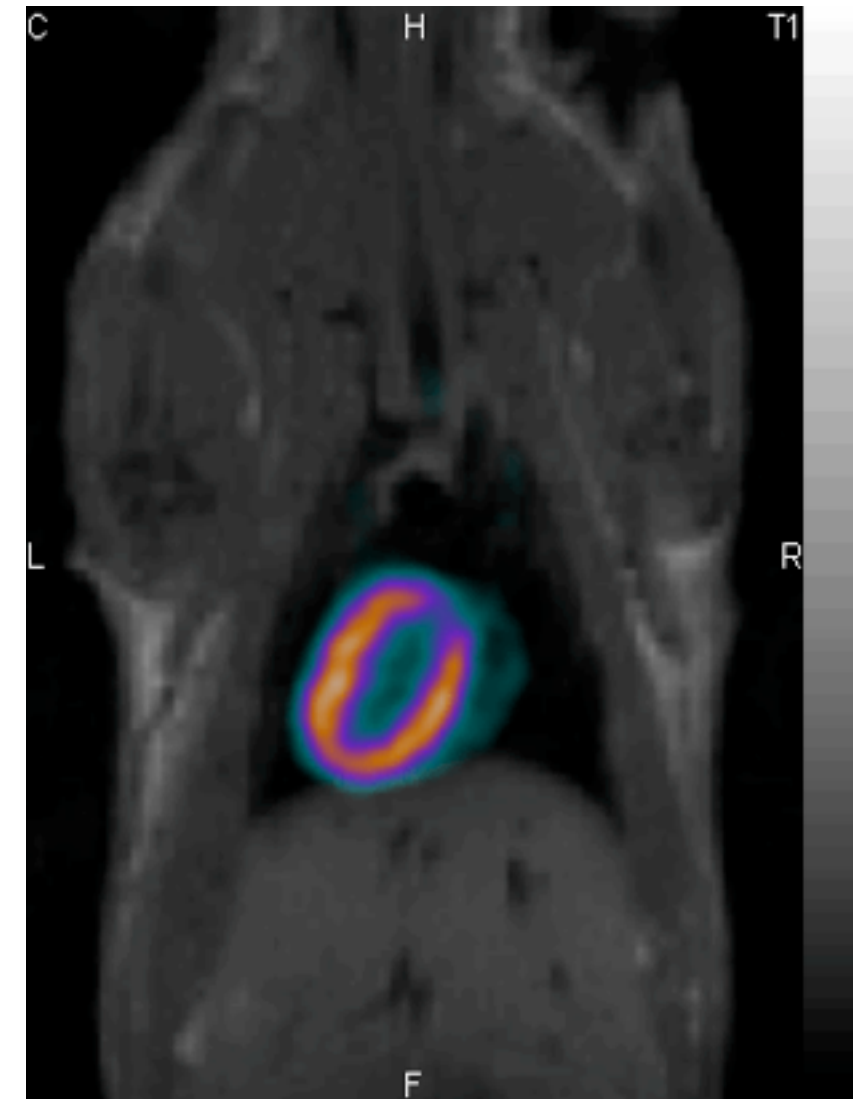
^{18}F -Racloprid ürülési kinetika egér agyban

Racloprid:
D₂ dopamin receptor
antagonista

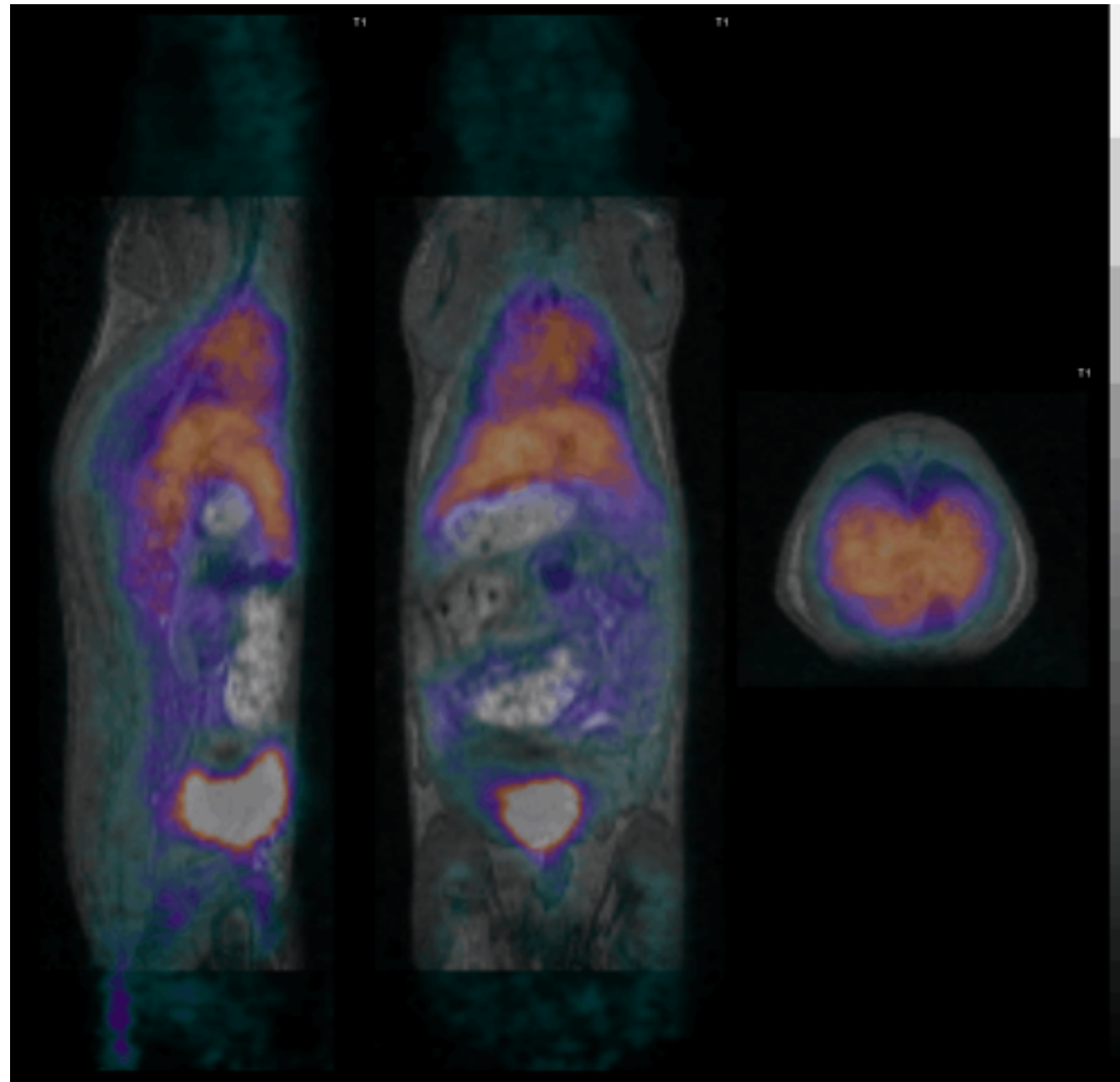

EKG-kapuzott ^{18}F FDG
PET/MRI

PET és MRI fejlesztések

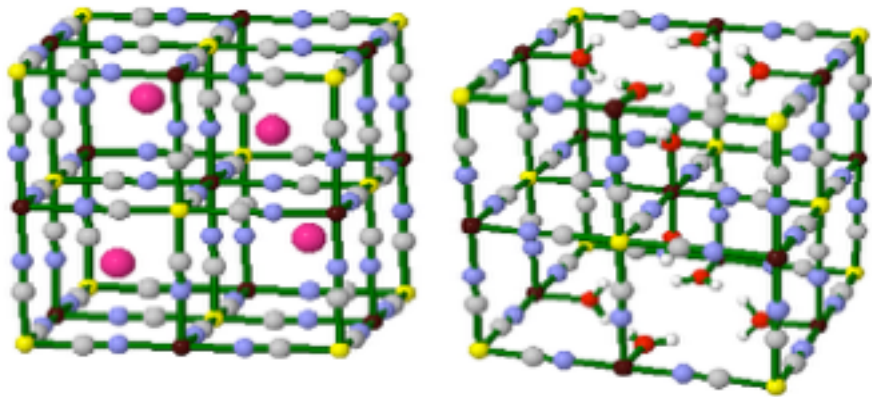
^{55}Co -PET

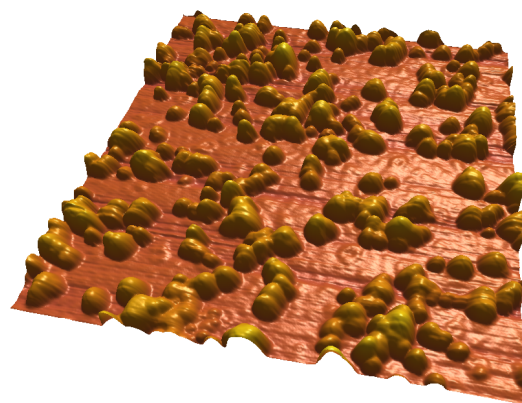
MnCl_2 : intravénás MRI kontrasztanyag

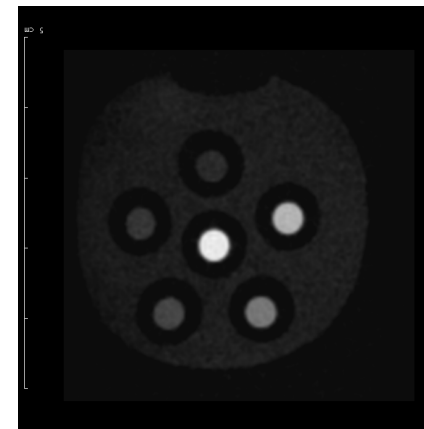
Multimodális, nanorészecske alapú kontrasztanyag

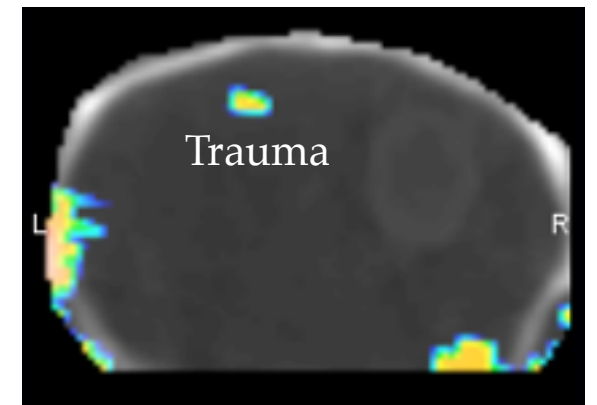
Berlini-kék ion-kelátor kristályszerkezet

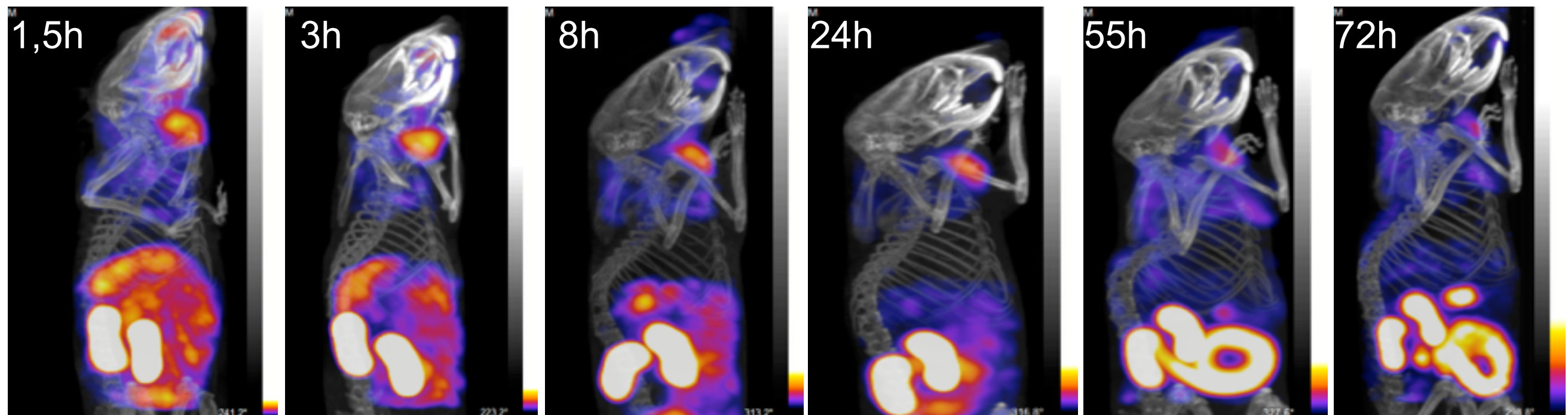
AFM: ~60 nm
nanopartikulumok

MRI, TI

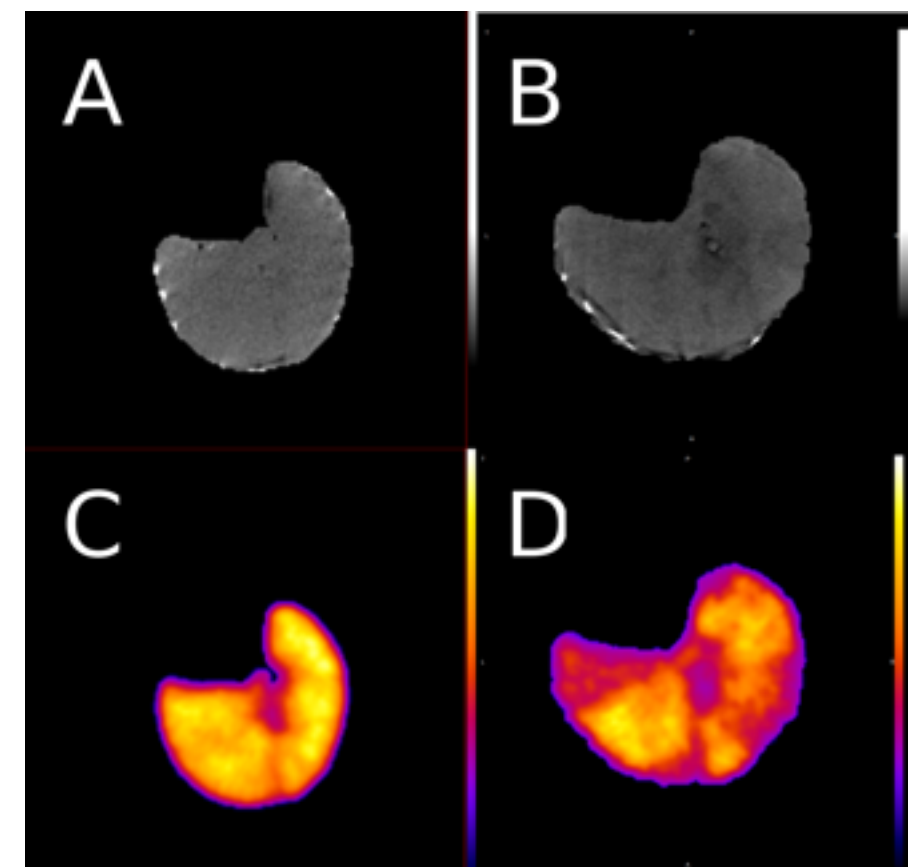
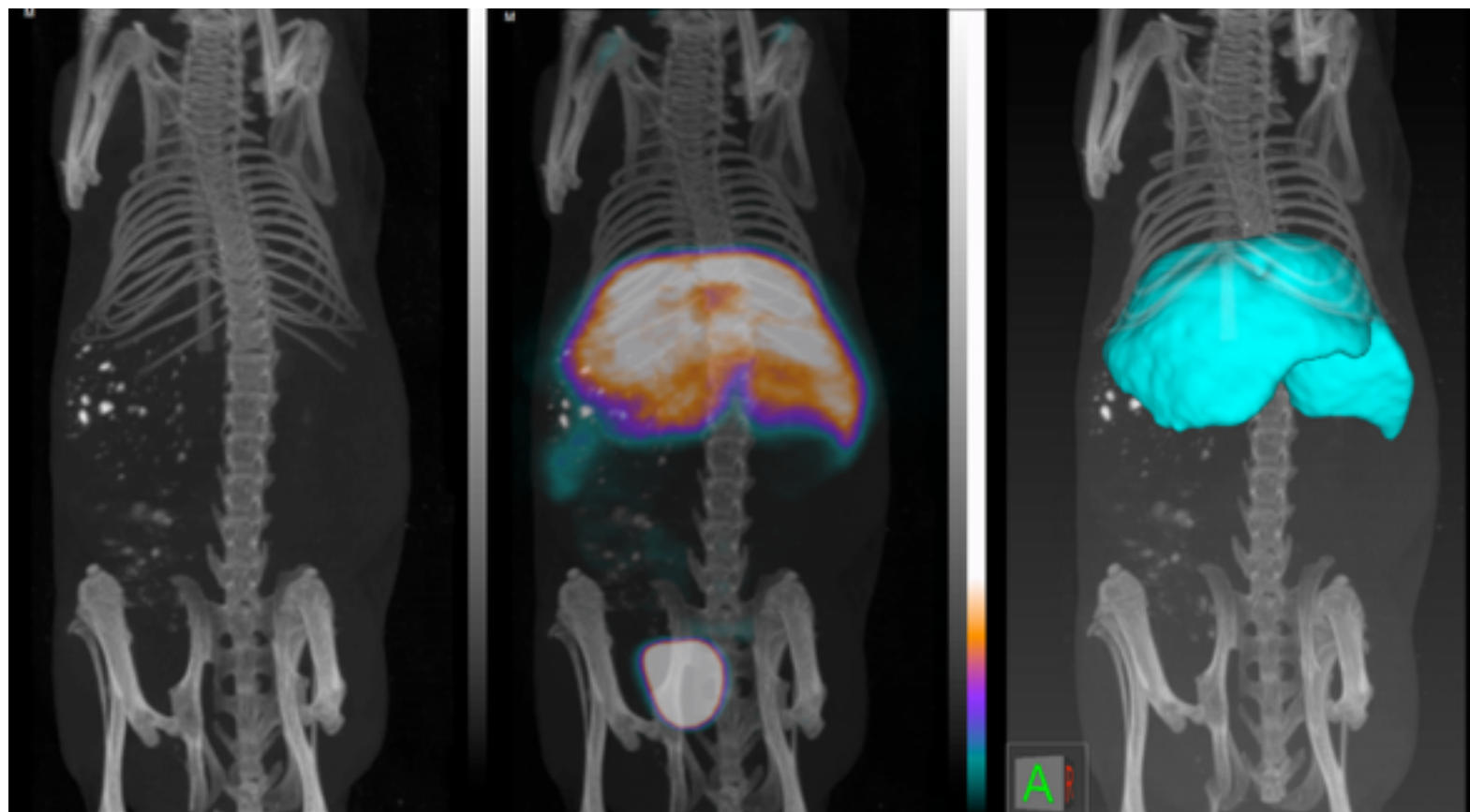
BBB-sérülés (^{201}Tl)

Berlini-kék nanopartikulumok biodisztribúciója és ürülése

Májtumor volumetria nanopartikulumokkal

- Kémiaileg indukált hepatocelluláris carcinoma
- [^{99m}Tc]-MAA - makroaggregált albumin: Kupffer sejtek veszik fel
- Szegmentációval a tumortérfogat pontosan mérhető
- Tumor térfogat - ex vivo tumortömeg korreláció validálható

Semmelweis Egyetem Biofizikai és Sugárbiológiai Intézet

Trombitás Károly
Belágyi József
Gerald H. Pollack
Henk L. Granzier
Carlos Bustamante
Steven B. Smith
Penke Botond
Málnási-Csizmadia András
Nagy Attila
Paola Cacciafesta
Pasquale Bianco
Ferenczy György

SE I. sz. Gyermekklinika:
Prókai Ágnes
Csohány Rózsa

Pályázati támogatás:
HHMI, MTA, OTKA
FP5, FP7, ETT, TÉT
TÁMOP, GVOP, KFKT,
KTIA, VKSZ

